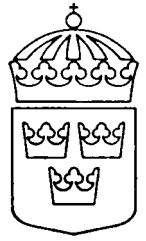

Sveriges internationella överenskommelser

ISSN 1102-3716

Utgiven av Utrikesdepartementet

SÖ 2009: 56

Nr 56

Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Bosnien och Hercegovina, å andra sidan Luxemburg den 16 juni 2008

Regeringen beslutade den 18 april 2008 att underteckna avtalet. Den 25 juni 2009 beslutade regeringen att godkänna avtalet. Godkännandeinstrumentet deponerades hos Europeiska unionens råds generalsekretariat den 14 september 2009. Avtalet har inte trätt i kraft.

Riksdagsbehandling: Prop 2008/09:81, bet. 2008/09:UU12, rskr. 2008/09:198

De bilagor och protokoll som finns angivna i förteckningen publiceras inte här men kan erhållas från Utrikesdepartementets enhet för folkrätt, mänskliga rättigheter och traktaträtt (FMR).

**Stabiliserings- och associeringsavtal mellan Europeiska
gemenskaperna och deras medlemsstater, å ena sidan, och Bosnien och
Hercegovina, å andra sidan**

KONUNGARIKET BELGIEN,]
 REPUBLIKEN BULGARIEN,]
 REPUBLIKEN TJECKIEN,
 KONUNGARIKET DANMARK,
 FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND,
 REPUBLIKEN ESTLAND,
 IRLAND,
 REPUBLIKEN GREKLAND,
 KONUNGARIKET SPANIEN,
 REPUBLIKEN FRANKRIKE,
 REPUBLIKEN ITALIEN,
 REPUBLIKEN CYPERN,
 REPUBLIKEN LETTLAND,
 REPUBLIKEN LITAUEN,
 STORHERTIGDÖMET LUXEMBURG,
 REPUBLIKEN UNGERN,
 MALTA,
 KONUNGARIKET NEDERLÄNDERNA,
 REPUBLIKEN ÖSTERRIKE,
 REPUBLIKEN POLEN,
 REPUBLIKEN PORTUGAL,
 RUMÄNIEN,
 REPUBLIKEN SLOVENIEN,
 REPUBLIKEN SLOVAKIEN,
 REPUBLIKEN FINLAND,
 KONUNGARIKET SVERIGE,
 FÖRENADE KONUNGARIKET STORBRITANNIEN OCH
 NORDIRLAND,

fördragsslutande parter i fördraget om upprättandet av Europeiska
 gemenskapen, fördraget om upprättandet av Europeiska
 atomenergigemenskapen och fördraget om Europeiska unionen, nedan
 kallade "medlemsstaterna", och
 EUROPEISKA GEMENSKAPEN och EUROPEISKA
 ATOMENERGIGEMENSKAPEN,
 nedan kallade "gemenskapen",
 å ena sidan, och BOSNIEN OCH HERCEGOVINA, å andra sidan,
 nedan tillsammans kallade "parterna",

SOM BEAKTAR de starka banden och värdegemenskapen mellan
 parterna och deras önskan att stärka dessa band och att upprätta nära och
 varaktiga förbindelser grundade på ömsesidighet och gemensamma
 intressen, vilket bör göra det möjligt för Bosnien och Hercegovina att
 ytterligare stärka och utvidga förbindelserna med gemenskapen,

SOM BEAKTAR betydelsen av detta avtal för upprättandet och
 befästandet av en stabil europeisk ordning grundad på samarbete och
 med Europeiska unionen som stöttepelare, såväl inom ramen för både
 stabiliserings- och associeringsprocessen med länderna i sydöstra Europa
 som i samband med stabilitetspakten,

SOM ERINRAR OM Europeiska unionens beredvillighet att integrera Bosnien och Hercegovina i största möjliga utsträckning i Europas politiska och ekonomiska huvudfåra och om Bosnien och Hercegovinas ställning som potentiell kandidat för EU-medlemskap på grundval av fördraget om Europeiska unionen (nedan kallat "EU-fördraget") och uppfyllandet av de villkor som Europeiska rådet fastställde i juni 1993 och de villkor som gäller i stabiliserings- och associeringsprocessen, med förbehåll för att detta avtal genomförs framgångsrikt, särskilt i fråga om regionalt samarbete,

SOM BEAKTAR det europeiska partnerskapet med Bosnien och Hercegovina, där det fastställs prioriterade åtgärder till stöd för landets ansträngningar att närma sig Europeiska unionen,

SOM BEAKTAR parternas åtagande att med alla till buds stående medel bidra till politisk, ekonomisk och institutionell stabilisering såväl i Bosnien och Hercegovina som i regionen genom utveckling av det civila samhället, demokratisering, institutionell uppbyggnad, reform av offentlig förvaltning, regional handelsintegration, stärkt ekonomiskt samarbete, samarbete på en lång rad olika områden, däribland i rättsliga och inrikes frågor, samt stärkt nationell och regional säkerhet,

SOM BEAKTAR parternas beslutsamhet att utvidga de politiska och ekonomiska friheter som ligger till grund för detta avtal samt deras åtagande att respektera mänskliga rättigheter och rättsstatsprincipen, härunder rättigheter för nationella minoriteter, och att iaktta demokratins principer genom fria och rättvisa val i ett flerpartisystem,

SOM BEAKTAR parternas åtagande att till fullo tillämpa FN-stadgans alla principer och bestämmelser och alla principer och bestämmelser som antagits inom ramen för Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (OSSE), särskilt dem i slutakten från konferensen om säkerhet och samarbete i Europa (Helsingforsavtalets slutakt), slutdokumenten från konferenserna i Madrid och Wien och Parisstadgan för ett nytt Europa, och att uppfylla sina skyldigheter enligt fredsavtalet från Dayton och Paris och stabilitetspakten för sydöstra Europa, i syfte att bidra till regional stabilitet och samarbete mellan länderna i regionen,

SOM BEAKTAR parternas uppslutning kring principerna om fri marknadsekonomi och gemenskapens beredvillighet att bidra till de ekonomiska reformerna i Bosnien och Hercegovina samt parternas åtagande att iaktta principerna om hållbar utveckling,

SOM BEAKTAR parternas beslutsamhet att främja frihandel i enlighet med de rättigheter och skyldigheter som följer av Världshandelsorganisationens (WTO) avtal genom en öppen och icke-diskriminerande tillämpning av dessa bestämmelser,

SOM BEAKTAR parternas önskan att ytterligare bygga ut den regelbundna politiska dialogen i bilaterala och internationella frågor av

gemensamt intresse, även de regionala aspekterna, med beaktande av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik,

SOM BEAKTAR parternas åtagande att bekämpa organiserad brottslighet och att öka sitt samarbete om bekämpning av terrorism på grundval av förklaringen från den europeiska konferensen den 20 oktober 2001,

SOM ÄR ÖVERTYGDADE OM att stabiliserings- och associeringsavtalet (nedan kallat "detta avtal" eller "avtalet") kommer att skapa ett nytt klimat för de ekonomiska förbindelserna mellan parterna och framför allt för ökad handel och ökade investeringar, faktorer som är av avgörande betydelse för ekonomisk omstrukturering och modernisering i Bosnien och Hercegovina,

SOM BEAKTAR Bosnien och Hercegovinas åtagande att på relevanta områden närma sin lagstiftning till gemenskapens och att tillämpa den på ett effektivt sätt,

SOM BEAKTAR gemenskapens beredvillighet att kraftfullt understödja genomförandet av reformer och att i detta syfte utnyttja alla till buds stående samarbetsformer samt tekniskt, finansiellt och ekonomiskt stöd inom ramen för ett omfattande, vägledande flerårigt program,

SOM BEKRÄFTAR att Förenade kungariket och Irland är bundna av de bestämmelser i detta avtal som omfattas av avdelning IV i tredje delen av fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen (nedan kallat "EG-fördraget") som separata avtalslutande parter och inte som medlemsstater i gemenskapen, till dess att Förenade kungariket eller Irland (beroende på vem som berörs) meddelar Bosnien och Hercegovina att det har blivit bundet av bestämmelserna som en del av gemenskapen i enlighet med det protokoll om Förenade kungarikets och Irlands ställning, som är bifogat EU-fördraget och EG-fördraget; samma sak gäller för Danmark i enlighet med det protokoll om Danmarks ställning som är bifogat dessa fördrag,

SOM ERINRAR OM toppmötet i Zagreb, som efterlyste en fortsatt konsolidering av förbindelserna mellan de länder som ingår i stabiliserings- och associeringsprocessen och Europeiska unionen samt ett utökat regionalt samarbete,

SOM ERINRAR OM att toppmötet i Thessaloniki befäste stabiliserings- och associeringsprocessen som politisk ram för Europeiska unionens förbindelser med länderna på västra Balkan och framhävde deras utsikter till integration med Europeiska unionen på grundval av varje lands reformframsteg och egna meriter,

SOM ERINRAR OM undertecknandet av det centraleuropeiska frihandelsavtalet i Bukarest den 19 december 2006 som medel att öka

SÖ 2009: 56

regionens förmåga att dra till sig investeringar och förbättra dess möjligheter att integreras i den globala ekonomin,

HAR ENATS OM FÖLJANDE.

ARTIKEL 1

1. Härmed upprättas en associering mellan gemenskapen och dess medlemsstater, å ena sidan, och Bosnien och Hercegovina, å andra sidan.
2. Målen för associeringen är att
 - a) stödja Bosnien och Hercegovinas bemödanden att befästa demokrati och rättsstat,
 - b) bidra till politisk, ekonomisk och institutionell stabilitet i Bosnien och Hercegovina och till regionens stabilisering,
 - c) skapa en lämplig ram för politisk dialog som gör det möjligt att utveckla nära politiska förbindelser mellan parterna,
 - d) stödja Bosnien och Hercegovinas ansträngningar att bygga ut sitt ekonomiska och internationella samarbete, bland annat genom tillnärmning av landets lagstiftning till gemenskapens,
 - e) stödja Bosnien och Hercegovinas strävan att slutföra övergången till fungerande marknadsekonomi,
 - f) främja harmoniska ekonomiska förbindelser och gradvis upprätta ett frihandelsområde mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina,
 - g) främja regionalt samarbete på alla områden som omfattas av detta avtal.

AVDELNING I ALLMÄNNA PRINCIPER

ARTIKEL 2

Respekt för demokratins principer och de mänskliga rättigheterna, såsom de proklamerats i den allmänna förklaringen om de mänskliga rättigheterna och definieras i konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, i slutakten från Helsingforsmötet (Helsingforsavtalet) och i Parisstadgan för ett nytt Europa, respekt för folkrättsliga principer, inbegripet ett fullständigt samarbete med den internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien, och rättsstatsprincipen samt respekt för de marknadsekonomiska principer som anges i dokumentet från Europeiska säkerhetskonferensens (ESK) konferens i Bonn om ekonomiskt samarbete ska ligga till grund för parternas inrikes- och utrikespolitik och utgöra grundläggande delar av detta avtal.

ARTIKEL 3

Bekämpning av spridning av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen ska utgöra en grundläggande del av detta avtal.

ARTIKEL 4

Parterna bekräftar den betydelse de tillmäter fullgörandet av internationella skyldigheter, särskilt ett fullständigt samarbete med Internationella krigsförbrytartribunalen för f.d. Jugoslavien.

ARTIKEL 5

Internationell och regional fred och stabilitet, utveckling av goda grannförbindelser, mänskliga rättigheter samt respekt och skydd för minoriteter är centrala faktorer för stabiliserings- och associeringsprocessen. Ingåendet och genomförandet av detta avtal kommer även i fortsättningen att vara beroende av om villkoren i stabiliserings- och associeringsprocessen uppfylls och grundas på Bosnien och Hercegovinas egna meriter.

ARTIKEL 6

Bosnien och Hercegovina åtar sig att fortsätta att främja samarbete och goda grannförbindelser med övriga länder i regionen; hit hör att främja ömsesidiga medgivanden i lämplig omfattning beträffande rörlighet för personer, varor, kapital och tjänster samt projekt av gemensamt intresse, i synnerhet projekt som rör bekämpning av organiserad brottslighet, korruption, penningtvätt, illegal migration och olaglig handel, särskilt med människor, handeldvapen och lätta vapen samt narkotika. Detta åtagande är en central faktor i utvecklingen av förbindelserna och samarbetet mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina och bidrar därmed till regional stabilitet.

ARTIKEL 7

Parterna bekräftar den betydelse de tillmäter kampen mot terrorism och fullgörandet av internationella skyldigheter på detta område.

ARTIKEL 8

Associeringen ska genomföras stegvis och fullbordas under en övergångsperiod på högst sex år.

Det stabiliserings- och associeringsråd som inrättas genom artikel 115 ska regelbundet, som regel årligen, granska genomförandet av detta avtal samt antagandet och genomförandet av rättsliga, administrativa, institutionella och ekonomiska reformer i Bosnien och Hercegovina. Granskningen ska göras mot bakgrund av avtalets ingress och i överensstämmelse med avtalets allmänna principer. De prioriteringar i det europeiska partnerskapet som är av betydelse för avtalet ska beaktas och hänsyn ska tas till de mekanismer som införts i samband med stabiliserings- och associeringsprocessen, särskilt rapporten om framstegen i den processen.

Stabiliserings- och associeringsrådet ska avge rekommendationer och får fatta beslut på basis av sin granskning. Om särskilda svårigheter uppdagas vid granskningen får de hänskjutas till de tvistlösningsmekanismer som upprättats enligt avtalet.

Associeringen ska genomföras stegvis. Senast under det tredje året efter den dag då avtalet träder i kraft ska stabiliserings- och associeringsrådet göra en ingående granskning av dess tillämpning. Stabiliserings- och associeringsrådet ska bedöma Bosnien och Hercegovinas framsteg på basis av sin granskning och får fatta beslut om de påföljande etapperna av associeringen på basis av den.

Denna granskning ska inte gälla fri rörlighet för varor; för det området fastställs en särskild tidsplan i avdelning IV.

ARTIKEL 9

Detta avtal ska vara fullt förenligt med och genomföras i överensstämmelse med relevanta WTO-bestämmelser, särskilt artikel XXIV i allmänna tull- och handelsavtalet från 1994 (Gatt 1994) och artikel V i allmänna tjänstehandelsavtalet (Gats).

AVDELNING IPOLITISK DIALOG

ARTIKEL 10

1. Den politiska dialogen mellan parterna ska vidareutvecklas inom ramen för detta avtal. Den ska ledsaga och befästa närmandet mellan Europeiska unionen och Bosnien och Hercegovina och bidra till att det upprättas en nära solidaritet och nya samarbetsformer mellan parterna.

2. Den politiska dialogen ska särskilt syfta till att främja

a) Bosnien och Hercegovinas fullständiga integrering i samfundet av demokratiska nationer och fortgående närmande till Europeiska unionen,

b) tilltagande samstämmighet i parternas ståndpunkter i internationella frågor, däribland frågor som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik, där så är lämpligt också genom informationsutbyte, och då särskilt i frågor som kan få betydande följder för parterna,

c) regionalt samarbete och utveckling av goda grannförbindelser,

d) samsyn om säkerhet och stabilitet i Europa och samarbete på de områden som omfattas av Europeiska unionens gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik.

3. Parterna anser att spridning av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen, till statliga likaväl som till icke-statliga aktörer, är ett av de allvarligaste hoten mot internationell stabilitet och säkerhet. De är därför överens om att samarbeta i och bidra till ansträngningarna att förhindra spridning av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen genom att till fullo iaktta och på nationell nivå fullgöra sina skyldigheter enligt internationella fördrag och avtal om nedrustning och icke-spridning och andra internationella skyldigheter på området. Parterna är överens om att denna bestämmelse ska utgöra en av avtalets grundläggande delar och att den ska omfattas av den politiska dialog som ska ledsaga och befästa dessa delar.

Parterna är vidare överens om att samarbeta i och bidra till ansträngningarna att förhindra spridning av massförstörelsevapen och bärare av sådana vapen genom att

(a) a) vidta åtgärder i syfte att, beroende på vilket instrument det gäller, underteckna, ratificera eller ansluta sig till alla andra relevanta internationella instrument och till fullo genomföra dem,

(b) b) upprätta ett effektivt system för nationell exportkontroll som omfattar kontroll av export och transitering av varor som kan användas till massförstörelsevapen och kontroll av slutanvändningen av teknik med dubbla användningsområden i samband med massförstörelsevapen och som innefattar effektiva påföljder om reglerna om exportkontroll inte följs.

(c) Den politiska dialogen i denna fråga kan också föras regionalt.

ARTIKEL 11

1. Den politiska dialogen ska i första hand föras i stabiliserings- och associeringsrådet, som ska ha det övergripande ansvaret för varje fråga som parterna kan vilja förelägga det.

2. På parternas begäran kan den politiska dialogen också föras i följande former:

- (d) a) Möten, vid behov, mellan högre tjänstemän som företräder Bosnien och Hercegovina, å ena sidan, och ordförandeskapet i Europeiska unionens råd, generalsekreteraren, tillika hög representant för den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken och Europeiska gemenskapernas kommission (nedan kallad "Europeiska kommissionen"), å andra sidan.
- (e) b) Fullständigt utnyttjande av alla diplomatiska kanaler mellan parterna; hit hör lämpliga kontakter i tredjeländer och inom Förenta nationerna, OSSE, Europarådet och andra internationella forum.
- (f) c) Varje annan form som kan bidra konstruktivt till att befästa, utveckla och intensivifiera denna dialog, t.ex. de som nämns i Thessalonikiagendan som antogs i slutsatserna från Europeiska rådets möte i Thessaloniki den 19 och 20 juni 2003.

ARTIKEL 12

På parlamentarisk nivå ska den politiska dialogen föras i den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommitté som inrättas genom artikel 121.

ARTIKEL 13

En politisk dialog kan föras i multilaterala sammanhang och som regional dialog som innefattar andra länder i regionen, t.ex. i forumet mellan Europeiska unionen och länderna på västra Balkan.

AVDELNING III

REGIONALT SAMARBETE

ARTIKEL 14

Bosnien och Hercegovina ska aktivt främja regionalt samarbete, i överensstämmelse med sitt engagemang för internationell och regional fred och stabilitet och för utveckling av goda grannförbindelser. Gemenskapen kan genom sina biståndsprogram stödja projekt med en regional eller gränsöverskridande dimension.

Om Bosnien och Hercegovina avser att stärka sitt samarbete med något av de länder som avses i artiklarna 15, 16 och 17 ska det underrätta och samråda med gemenskapen och dess medlemsstater i enlighet med avdelning X.

Bosnien och Hercegovina ska till fullo genomföra de befintliga bilaterala frihandelsavtal som förhandlats fram enligt det samförståndsavtal om underlättande och liberalisering av handeln som Bosnien och

SÖ 2009: 56

Hercegovina undertecknade i Bryssel den 27 juni 2001, samt det centraleuropeiska frihandelsavtal som undertecknades i Bukarest den 19 december 2006.

ARTIKEL 15

Samarbete med andra länder

som har undertecknat ett stabiliserings- och associeringsavtal

Efter undertecknandet av detta avtal ska Bosnien och Hercegovina inleda förhandlingar med de länder som redan har undertecknat ett stabiliserings- och associeringsavtal, med sikte på att ingå bilaterala överenskommelser om regionalt samarbete vars syfte ska vara att ge samarbetet mellan de berörda länderna ökad räckvidd.

De viktigaste inslagen i dessa överenskommelser ska vara

- (g) a) politisk dialog,
- (h) b) upprättande av ett frihandelsområde som är förenligt med relevanta WTO-bestämmelser,
- (i)
- (j) c) ömsesidiga medgivanden beträffande rörlighet för arbetstagare, etablering, tillhandahållande av tjänster, löpande betalningar och kapitalrörelser och på andra politikområden med anknytning till personers rörlighet, på en nivå som motsvarar nivån i detta avtal,
- (k) d) bestämmelser om samarbete på andra områden, oavsett om de omfattas av detta avtal eller inte, särskilt på området rättsliga och inrikes frågor.

Överenskommelserna ska där så är lämpligt innehålla bestämmelser om inrättande av nödvändiga institutionella mekanismer.

Överenskommelserna ska ingås inom två år från den dag då detta avtal träder i kraft. Bosnien och Hercegovinas beredvillighet att ingå sådana överenskommelser kommer att vara ett villkor för vidareutveckling av förbindelserna mellan Europeiska unionen och Bosnien och Hercegovina.

Bosnien och Hercegovina ska inleda motsvarande förhandlingar med övriga länder i regionen så snart dessa länder har undertecknat ett stabiliserings- och associeringsavtal.

ARTIKEL 16

Samarbete med andra länder som berörs av stabiliserings- och associeringsprocessen Bosnien och Hercegovina ska bedriva ett regionalt samarbete med övriga länder i stabiliserings- och associeringsprocessen på några eller samtliga av de samarbetsområden som omfattas av detta avtal, särskilt på områden av gemensamt intresse. Samarbetet ska vara förenligt med detta avtals principer och mål.

ARTIKEL 17

Samarbete med andra länder som har ansökt om EU-medlemskap men som inte berörs av stabiliserings- och associeringsprocessen

1. Bosnien och Hercegovina ska verka för samarbete med och ingå överenskommelser om regionalt samarbete med varje kandidatland för EU-anslutning som inte berörs av stabiliserings- och

associeringsprocessen på varje samarbetsområde som omfattas av detta avtal. Överenskommelserna ska syfta till att gradvis anpassa de bilaterala förbindelserna mellan Bosnien och Hercegovina och det berörda landet till motsvarande del av förbindelserna mellan gemenskapen och dess medlemsstater och det landet.

2. Senast vid utgången av den övergångsperiod som avses i artikel 18.1 ska Bosnien och Hercegovina ingå ett för båda parter fördelaktigt avtal med Turkiet, som har upprättat en tullunion med gemenskapen, om upprättande av ett frihandelsområde enligt artikel XXIV i Gatt 1994 och om liberalisering av etablering och tillhandahållande av tjänster mellan parterna enligt artikel V i Gats, på en nivå som är likvärdig med nivån i det här avtalet.

AVDELNING IV FRI RÖRLIGHET FÖR VAROR

ARTIKEL 18

1. Inom fem år från den dag då avtalet träder i kraft ska gemenskapen och Bosnien och Hercegovina gradvis upprätta ett frihandelsområde i enlighet med avtalets bestämmelser och i överensstämmelse med reglerna i Gatt 1994 och WTO. De ska därvid beakta följande särskilda krav:

2. Kombinerade nomenklaturen ska tillämpas vid klassificering av varor som är föremål för handel mellan parterna.

3. Vid tillämpning av detta avtal ska med tullar och avgifter med motsvarande verkan avses varje form av tull eller annan påлага som påförs i samband med import eller export av en vara, även varje form av extraskatt eller annan extrapåлага i samband med sådan import eller export, med undantag av

(l) a) avgifter som motsvarar en intern skatt och som införts i enlighet med artikel III.2 i Gatt 1994,

(m) b) antidumpings- eller utjämningsåtgärder,

(n) c) avgifter som står i rimlig proportion till kostnaden för tjänster som tillhandhållits.

4. Den bastullsats på vilken de successiva tullsänkningarna enligt detta avtal ska tillämpas ska för varje produkt vara

(o) a) den tullsats i gemenskapens gemensamma tulltaxa som fastställts i enlighet med rådets förordning (EEG) nr 2658/87¹ och som faktiskt tillämpades generellt den dag då detta avtal undertecknades,

(p) b) den tulltaxa som tillämpades av Bosnien och Hercegovina år 2005².

¹ Rådets förordning (EEG) nr 2658/87 (EGT L 256, 7.9.1987, s. 1), med ändringar.

² Bosnien och Hercegovinas officiella tidning nr 58/04 av den 22 december 2004.

SÖ 2009: 56

5. De nedsatta tullar som ska tillämpas av Bosnien och Hercegovina, beräknade på det sätt som anges i detta avtal, ska avrundas till en decimal enligt normala aritmetiska principer. Således ska alla tal där den andra decimalen är mindre än 5 avrundas nedåt och alla tal där den andra decimalen är 5 eller större avrundas uppåt.

6. Om någon av parterna efter avtalets undertecknande inför tullnedsättningar som tillämpas generellt, särskilt nedsättningar som följer av

(q) a) tullförhandlingar i WTO, eller

(r) b) Bosnien och Hercegovinas eventuella anslutning till WTO, eller

(s) c) nedsättningar efter Bosnien och Hercegovinas anslutning till WTO,

ska den nedsatta tullsatsen ersätta den grundtullsats som avses i punkt 4 från och med den dag då nedsättningen börjar tillämpas.

7. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska meddela varandra sina respektive bastullsatser och eventuella ändringar.

KAPITEL I

INDUSTRIPRODUKTER

ARTIKEL 19

Definitioner

1. Detta kapitel ska tillämpas på produkter enligt kapitlen 25--97 i Kombinerade nomenklaturen med ursprung i gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, med undantag av de produkter som räknas upp i punkt 1 ii i bilaga 1 till WTO-avtalet om jordbruk.

2. För handel mellan parterna med produkter som omfattas av fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen ska bestämmelserna i det fördraget gälla.

ARTIKEL 20

Gemenskapens medgivanden för industriprodukter

1. Alla tullar på import till gemenskapen av industriprodukter med ursprung i Bosnien och Hercegovina och alla avgifter med motsvarande verkan ska avskaffas från och med den dag då avtalet träder i kraft.

2. Alla kvantitativa restriktioner för import till gemenskapen av industriprodukter med ursprung i Bosnien och Hercegovina och alla åtgärder med motsvarande verkan ska avskaffas från och med den dag då avtalet träder i kraft.

ARTIKEL 21

Bosnien och Hercegovinas medgivanden för industriprodukter

1. Tullar på import till Bosnien och Hercegovina av andra industriprodukter med ursprung i gemenskapen än de som räknas upp i bilaga I ska avskaffas från och med den dag då avtalet träder i kraft.

2. Alla avgifter med motsvarande verkan som tullar på import till Bosnien och Hercegovina av industriprodukter med ursprung i gemenskapen ska avskaffas från och med den dag då avtalet träder i kraft.

3. Tullarna på import till Bosnien och Hercegovina av industriprodukter med ursprung i gemenskapen som räknas upp i bilaga I a, I b och I c ska gradvis sänkas och avskaffas i enlighet med de tidtabeller som anges i den bilagan:

4. Alla kvantitativa restriktioner för import till Bosnien och Hercegovina av industriprodukter med ursprung i gemenskapen och alla åtgärder med motsvarande verkan ska avskaffas den dag då avtalet träder i kraft.

ARTIKEL 22

Exporttullar och exportrestriktioner

1. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska sinsemellan avskaffa alla exporttullar och avgifter med motsvarande verkan för handeln dem emellan från och med den dag då avtalet träder i kraft.

2. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska sinsemellan avskaffa alla kvantitativa exportrestriktioner och åtgärder med motsvarande verkan från och med den dag då avtalet träder i kraft.

ARTIKEL 23

Snabbare tullsänkningar

Bosnien och Hercegovina förklarar sig berett att sänka sina tullar i handeln med gemenskapen i snabbare takt än enligt artikel 21 om dess allmänna ekonomiska situation och situationen i den berörda branschen medger det.

Stabiliserings- och associeringsrådet ska granska situationen i detta hänseende och utfärda nödvändiga rekommendationer.

KAPITEL II

JORDBRUK OCH FISKE

ARTIKEL 24

Definition

1. Detta kapitel ska tillämpas på handel med jordbruks- och fiskeriprodukter med ursprung i gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina.

2. Med *jordbruks- och fiskeriprodukter* avses produkter enligt kapitlen 1–24 i Kombinerade nomenklaturen och de produkter som räknas upp i punkt I ii i bilaga I till WTO-avtalet om jordbruk.

3. Denna definition omfattar också fisk och fiskeriprodukter enligt kapitel 3, nummer 1604 och 1605 samt undernummer 0511 91, 1902 20 10 och 2301 20 00 i Kombinerade nomenklaturen.

ARTIKEL 25

Bearbetade jordbruksprodukter

I protokoll 1 fastställs den handelsordning som ska tillämpas för de bearbetade jordbruksprodukter som räknas upp i protokollet.

ARTIKEL 26

Avskaffande av kvantitativa restriktioner
för jordbruks- och fiskeriprodukter

1. Gemenskapen ska avskaffa alla kvantitativa restriktioner för import av jordbruks- och fiskeriprodukter med ursprung i Bosnien och Hercegovina och alla åtgärder med motsvarande verkan från och med den dag då avtalet träder i kraft.
2. Bosnien och Hercegovina ska avskaffa alla kvantitativa restriktioner för import av jordbruks- och fiskeriprodukter med ursprung i gemenskapen och alla åtgärder med motsvarande verkan från och med den dag då avtalet träder i kraft.

ARTIKEL 27

Jordbruksprodukter

1. Gemenskapen ska avskaffa alla tullar på import av jordbruksprodukter med ursprung i Bosnien och Hercegovina, med undantag av produkter enligt nummer 0102, 0201, 0202, 1701, 1702 och 2204 i Kombinerade nomenklaturen, och alla avgifter med motsvarande verkan från och med den dag då avtalet träder i kraft.
För produkter som omfattas av kapitlen 7 och 8 i Kombinerade nomenklaturen och för vilka Gemensamma tulltaxan föreskriver både en värdetull och en specifik tull ska avskaffandet endast gälla värdetullen.
2. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska gemenskapen fastställa tullarna på import till gemenskapen inom en årlig tullkvot på 1 500 ton uttryckt i slaktvikt av "baby beef"-produkter enligt definitionen i bilaga II med ursprung i Bosnien och Hercegovina till 20 % av värdetullen och 20 % av den specifika tullen enligt Gemensamma tulltaxan.
3. Från och med den dag då detta avtal träder i kraft ska gemenskapen tillämpa tullfritt tillträde för import till gemenskapen av produkter enligt nummer 1701 och 1702 i Kombinerade nomenklaturen med ursprung i Bosnien och Hercegovina, inom ramen för en årlig tullkvot på 12 000 ton (nettovikt).
4. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovina
 - (t) a) avskaffa alla tullar på import av vissa jordbruksprodukter med ursprung i gemenskapen enligt förteckningen i bilaga III a,
 - (u) b) gradvis sänka tullarna på import av vissa jordbruksprodukter med ursprung i gemenskapen enligt förteckningen i bilaga III b, III c och III d i enlighet med den tidsplan som för varje produkt anges i den bilagan.

- (v) c) avskaffa alla tullar som är tillämpliga på import av vissa jordbruksprodukter med ursprung i gemenskapen enligt förteckningen i bilaga III e, inom ramen för den tullkvot som anges för de berörda produkterna.
5. I protokoll 7 fastställs ordningen för de vin- och spritdrycker som anges i det protokollet.

ARTIKEL 28

Fisk och fiskeriprodukter

1. Gemenskapen ska avskaffa alla tullar på fisk och fiskeriprodukter med ursprung i Bosnien och Hercegovina, med undantag av produkterna i bilaga IV, och alla avgifter med motsvarande verkan från och med den dag då avtalet träder i kraft. För produkterna i bilaga IV ska bestämmelserna i den bilagan gälla.
2. Bosnien och Hercegovina ska avskaffa alla tullar på fisk och fiskeriprodukter med ursprung i gemenskapen och alla avgifter med motsvarande verkan från och med den dag då avtalet träder i kraft, i enlighet med vad som anges i bilaga V.

ARTIKEL 29

Översynsklausul

Senast tre år efter den dag då avtalet träder i kraft ska gemenskapen och Bosnien och Hercegovina i stabiliserings- och associeringsrådet, produkt för produkt, systematiskt och på lämplig ömsesidig grundval, undersöka möjligheterna att lämna varandra ytterligare medgivanden i syfte att ytterligare liberalisera handeln med jordbruks- och fiskeriprodukter; de ska därvid beakta omfattningen av handeln med jordbruks- och fiskeriprodukter mellan parterna, dessa produkters särskilda känslighet, gemenskapens gemensamma jordbruks- och fiskeripolitik och Bosnien och Hercegovinas jordbruks- och fiskeripolitik, jordbrukets och fiskets betydelse för Bosnien och Hercegovinas ekonomi, följderna av de multilaterala handelsförhandlingarna i Världshandelsorganisationen (WTO) samt Bosnien och Hercegovinas eventuella anslutning till WTO.

ARTIKEL 30

Om import av produkter med ursprung i endera partens territorium som omfattas av medgivanden enligt artiklarna 25, 26, 27 och 28 allvarligt stör den andra partens marknader eller inhemska regleringsmekanismer ska parterna, med hänsyn till jordbruks- och fiskemarknadernas särskilda känslighet, omedelbart och utan hinder av andra bestämmelser i avtalet, särskilt artikel 39, inleda samråd för att finna en lämplig lösning. I avvaktan på en sådan lösning får den berörda parten vidta de åtgärder som den anser vara nödvändiga.

ARTIKEL 31

Skydd av geografiska beteckningar för jordbruks- och fiskeriprodukter och andra livsmedel än vin och spritdrycker

1. Bosnien och Hercegovina ska skydda geografiska beteckningar i gemenskapen som registrerats i gemenskapen enligt rådets förordning (EG) nr 510/2006 av den 20 mars 2006 om skydd av geografiska beteckningar och ursprungsbeteckningar för jordbruksprodukter och livsmedel³, i enlighet med villkoren i denna artikel. Geografiska beteckningar för jordbruks- och fiskeriprodukter i Bosnien och Hercegovina ska få registreras i gemenskapen på de villkor som fastställs i samma förordning.

2. Bosnien och Hercegovina ska förbjuda att beteckningar som är skyddade i gemenskapen används på Bosnien och Hercegovinas territorium för liknande produkter som inte uppfyller specifikationerna för den geografiska beteckningen. Detta ska gälla även om varans rätta geografiska ursprung anges, den geografiska beteckningen används i översättning eller beteckningen åtföljs av ord som "art", "typ", "stil", "imitation", "metod" eller andra liknande uttryck.

3. Bosnien och Hercegovina ska vägra att registrera varumärken som används på något av de sätt som avses i punkt 2.

4. Varumärken som har registrerats i Bosnien och Hercegovina eller varumärken som är inarbetade där, och vars användning motsvarar de situationer som avses i punkt 2, får inte längre användas sex år efter det att avtalet har trätt i kraft. Detta ska dock inte gälla för varumärken som registrerats i Bosnien och Hercegovina och inarbetade varumärken som ägs av medborgare i tredjeländer, såvida de inte är ägnade att vilseleda allmänheten t.ex. med avseende på varans art, kvalitet eller geografiska ursprung.

5. All användning av enligt punkt 1 skyddade geografiska beteckningar såsom det begrepp som i det dagliga språkbruket blivit den sedvanliga benämningen av varan i Bosnien och Hercegovina ska upphöra senast den 31 december 2013.

6. Bosnien och Hercegovina ska sörga för det skydd som avses i punkterna 1–5 såväl på eget initiativ som på begäran av en berörd part.

KAPITEL III

GEMENSAMMA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 32

Räckvidd

Detta kapitel ska tillämpas på all varuhandel mellan parterna, om inget annat föreskrivs i detta kapitel eller i protokoll 1.

ARTIKEL 33

Mera långtgående medgivanden

³ EUT L 93, 31.3.2006, s. 12. Förordningen ändrad genom rådets förordning (EG) nr 1791/2006 (EUT L 363, 20.12.2006, s. 1).

Bestämmelserna i denna avdelning ska inte på något sätt hindra någondera parten från att ensidigt tillämpa mer gynnsamma åtgärder.

ARTIKEL 34

Frysningssklausul

1. Från och med den dag då avtalet träder i kraft får det inte införas några nya import- eller exporttullar eller avgifter med motsvarande verkan i handeln mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina, och de tullar och avgifter som redan tillämpas får inte höjas.
2. Från och med den dag då avtalet träder i kraft får det inte införas några nya kvantitativa import- eller exportrestriktioner eller åtgärder med motsvarande verkan i handeln mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina, och de restriktioner och åtgärder som redan finns får inte göras mer restriktiva.
3. Utan att det påverkar medgivandena enligt artiklarna 25, 26, 27 och 28 ska punkterna 1 och 2 i den här artikeln inte på något sätt hindra Bosnien och Hercegovina respektive gemenskapen från att bedriva sin egen jordbruks- och fiskeripolitik eller vidta åtgärder inom dess ram, förutsatt att importordningen i bilagorna III–V och protokoll 1 inte påverkas.

ARTIKEL 35

Förbud mot skattediskriminering

1. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska avhålla sig från att införa åtgärder eller förfaranden av internt skattemässig karaktär samt avskaffa de som redan finns, om åtgärderna eller förfarandena direkt eller indirekt innebär diskriminering av den ena partens produkter i förhållande till liknande produkter med ursprung i den andra partens territorium.
2. Återbetalning av interna indirekta skatter för produkter som exporteras till den ena partens territorium får inte överstiga beloppet av den indirekta skatt som lagts på produkterna.

ARTIKEL 36

Tullar av fiskal karaktär

Bestämmelserna om att avskaffa tullar på import ska också gälla för tullar av skattekaraktär.

ARTIKEL 37

Tullunioner, frihandelsområden och ordningar för gränshandel

1. Detta avtal ska inte hindra upprätthållande eller upprättande av tullunioner, frihandelsområden eller ordningar för gränshandel, förutsatt att dessa inte påverkar de handelsordningar som fastställs i avtalet.
2. Under de i artikel 18 nämnda övergångsperioderna ska avtalet inte påverka tillämpningen av särskilda förmånsordningar vad gäller

varors rörlighet som fastställs i gränsavtal som tidigare ingåtts mellan en eller flera medlemsstater och Bosnien och Hercegovina eller följer av sådana bilaterala avtal som avses i avdelning III och som ingås av Bosnien och Hercegovina i syfte att främja regional handel.

3. Parterna ska samråda i stabiliserings- och associeringsrådet om de avtal som avses i punkterna 1 och 2 och, på begäran, om andra viktiga frågor som rör deras respektive handelspolitik gentemot tredjeländer. Samråd ska i synnerhet hållas om ett tredjeländ ansluter sig till unionen så att gemenskapens och Bosniens och Hercegovinas gemensamma intressen enligt detta avtal kan beaktas.

ARTIKEL 38

Dumpning och subventioner

1. Bestämmelserna i detta avtal ska inte hindra någondera parten från att vidta handelspolitiska skyddsåtgärder enligt punkt 2 eller enligt artikel 39.

2. Om någon av parterna finner att dumpning eller utjämningsbar subventionering förekommer i handeln med den andra parten får den vidta lämpliga åtgärder mot detta bruk i enlighet med WTO-avtalet om tillämpning av artikel VI i allmänna tull- och handelsavtalet (Gatt 1994), WTO-avtalet om subventioner och utjämningsåtgärder och sin egen därmed sammanhängande lagstiftning.

ARTIKEL 39

Allmän skyddsklausul

1. Artikel XIX i Gatt 1994 och WTO-avtalet om skyddsåtgärder ska tillämpas mellan parterna.

2. Om importen av en produkt från den ena parten till den andra partens territorium ökar så mycket och sker under sådana förhållanden att den förorsakar eller riskerar att förorsaka

(w) a) allvarlig skada för inhemska producenter av liknande eller direkt konkurrerande produkter på den importerande partens territorium, eller

(x) b) allvarliga störningar inom en ekonomisk sektor eller svårigheter som kan leda till att den ekonomiska situationen i en region hos den importerande parten allvarligt försämras,

får den importerande parten, trots vad som sägs i punkt 1, vidta lämpliga bilaterala skyddsåtgärder i enlighet med villkoren och förfarandena i denna artikel.

3. Bilaterala skyddsåtgärder som riktas mot import från den andra parten får inte gå utöver vad som krävs för att avhjälpa sådana problem som avses i punkt 2 och som har uppstått som en följd av avtalets tillämpning. Skyddsåtgärder ska normalt bestå i att man för den berörda produkten tills vidare inställer den höjning eller sänkning av förmånsmarginalerna som föreskrivs i avtalet, upp till en högsta gräns som motsvarar den bastullsats för produkten som avses i artikel 18.4 a och b och artikel 18.6. Det ska finnas tydliga bestämmelser om en stegvis

avveckling av skyddsåtgärderna, som ska vara slutförd senast när deras giltighetstid, som inte får överstiga två år, löper ut.

I särskilda undantagsfall får skyddsåtgärdernas giltighetstid förlängas med ytterligare högst två år. Om en produkt tidigare varit föremål för en skyddsåtgärd får någon ny bilateral skyddsåtgärd inte tillämpas på import av den produkten under en period av minst fyra år räknat från den dag då den första åtgärden upphörde att gälla.

4. I de fall som avses i denna artikel ska gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, innan de vidtar åtgärder enligt artikeln eller snarast möjligt i de fall som omfattas av punkt 5 b, förse stabiliserings- och associeringsrådet med alla relevanta upplysningar som krävs för att grundligt undersöka situationen i syfte att nå en för båda parter godtagbar lösning.

5. För tillämpning av punkterna 1, 2, 3 och 4 gäller följande:

(y) a) De svårigheter som en sådan situation som avses i denna artikel ger upphov till ska omedelbart hänskjutas till stabiliserings- och associeringsrådet för prövning, och detta får fatta nödvändiga beslut för att undanröja dem.

Om stabiliserings- och associeringsrådet eller den exporterande parten inte har fattat något beslut som undanröjer svårigheterna eller ingen annan tillfredsställande lösning har nåtts inom 30 dagar efter det att saken hänsköts till stabiliserings- och associeringsrådet, får den importerande parten vidta lämpliga åtgärder för att avhjälpa problemet i enlighet med denna artikel. Vid valet av skyddsåtgärder ska i första hand de åtgärder tillgripas som minst stör avtalets tillämpning. Skyddsåtgärder som tillämpas enligt artikel XIX i Gatt 1994 och enligt WTO-avtalet om skyddsåtgärder ska bevara nivån eller marginalen för de förmåner som beviljas enligt detta avtal.

(z)

(å) b) När särskilda och kritiska omständigheter som kräver ett omedelbart ingripande medför att underrättelse eller analys i förväg inte är möjlig, får den berörda parten i de situationer som avses i denna artikel genast tillämpa provisoriska åtgärder som är nödvändiga för att hantera situationen, och den ska då omedelbart underrätta den andra parten om detta.

Skyddsåtgärderna ska omedelbart anmälas till stabiliserings- och associeringsrådet och bli föremål för regelbundet samråd där, särskilt i syfte att fastställa en tidsplan för deras avskaffande så snart som omständigheterna tillåter det.

6. Om gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina gör import av produkter som kan ge upphov till sådana problem som avses i denna artikel till föremål för ett administrativt förfarande som syftar till att snabbt skaffa fram information om hur handelsflödet utvecklas, ska den underrätta den andra parten.

ARTIKEL 40

Bristklausul

1. Om iakttagandet av bestämmelserna i denna avdelning leder till

(ä) a) allvarlig brist eller risk för brist på livsmedel eller andra produkter som är väsentliga för den exporterande parten, eller

(ö)

(aa) b) återexport till ett tredjeland av en produkt för vilken den exporterande parten tillämpar kvantitativa exportrestriktioner, exporttullar eller åtgärder eller avgifter med motsvarande verkan, och om de situationer som avses ovan medför eller sannolikt kommer att medföra allvarliga svårigheter för den exporterande parten,

får den parten vidta lämpliga åtgärder på de villkor och enligt de förfaranden som fastställs i denna artikel.

2. Vid valet av åtgärder ska i första hand de åtgärder tillgripas som minst stör avtalets tillämpning. Åtgärderna får inte tillämpas på ett sätt som under samma omständigheter skulle utgöra ett medel för godtycklig eller omotiverad diskriminering eller skulle utgöra en förtäckt begränsning av handeln, och de ska avskaffas när omständigheterna inte längre motiverar att de bibehålls.

3. Innan åtgärder vidtas enligt punkt 1, eller så snart som möjligt i de fall som omfattas av punkt 4, ska gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, beroende på vem som berörs, förse stabiliserings- och associeringsrådet med alla relevanta upplysningar, i syfte att nå en för båda parter godtagbar lösning. Parterna får i stabiliserings- och associeringsrådet komma överens om nödvändiga åtgärder för att undanröja svårigheterna. Om ingen överenskommelse har nåtts inom 30 dagar efter det att frågan hänsköts till stabiliserings- och associeringsrådet får den exporterande parten vidta åtgärder enligt denna artikel beträffande exporten av den berörda produkten.

4. När särskilda eller kritiska omständigheter som kräver ett omedelbart ingripande medför att underrättelse eller prövning i förväg inte är möjlig, får gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, beroende på vem som berörs, genast tillämpa försiktighetsåtgärder som är nödvändiga för att hantera situationen, och ska då omedelbart underrätta den andra parten om detta.

5. Åtgärder som vidtas enligt denna artikel ska omedelbart anmälas till stabiliserings- och associeringsrådet och bli föremål för regelbundet samråd där, särskilt i syfte att fastställa en tidsplan för deras avskaffande så snart som omständigheterna tillåter det.

ARTIKEL 41

Statliga monopol

Bosnien och Hercegovina ska se till att det från och med den dag då avtalet träder i kraft inte förekommer någon diskriminering av medborgare i medlemsstaterna i förhållande till medborgare i Bosnien och Hercegovina vad gäller villkoren för eventuella statliga handelsmonopols köp och försäljning av varor.

ARTIKEL 42

Ursprungsregler

De ursprungsregler som ska gälla vid tillämpningen av detta avtal, om något annat inte föreskrivs i avtalet, fastställs i protokoll 2.

ARTIKEL 43

Tillåtna restriktioner

Detta avtal ska inte hindra sådana förbud mot eller restriktioner för import, export eller transitering av varor som grundas på hänsyn till allmän moral, allmän ordning eller allmän säkerhet eller intresset att skydda människors, djurs eller växters hälsa och liv, nationella skatter av konstnärligt, historiskt eller arkeologiskt värde eller immateriella, industriella och kommersiella rättigheter; det ska inte heller hindra regleringar för guld och silver. Förbudena eller restriktionerna får dock inte utgöra ett medel för godtycklig diskriminering eller innefatta en förtäckt begränsning av handeln mellan parterna.

ARTIKEL 44

Underlåtenhet att tillhandahålla administrativt samarbete

1. Parterna är överens om att administrativt samarbete är av största vikt för tillämpning och kontroll av den förmånsbehandling som beviljas enligt denna avdelning och understryker sin beslutsamhet att bekämpa oegentligheter och bedrägeri i samband med tull och tullfrågor.
2. Om en part på grundval av objektiva uppgifter har fastställt en underlåtenhet att tillhandahålla administrativt samarbete eller en oegentlighet eller ett bedrägeri som omfattas av denna avdelning, får den tillfälligt avbryta förmånsbehandlingen av den eller de berörda produkterna i enlighet med denna artikel.
3. För tillämpning av denna artikel ska med *underlåtenhet att tillhandahålla administrativt samarbete* avses bl.a.
 - (bb)a) att skyldigheten att kontrollera den eller de berörda produkternas ursprungsstatus upprepade gånger åsidosätts,
 - (cc)b) att utförande av kontroll i efterhand av ursprungsintyg eller meddelande av kontrollresultaten upprepade gånger nekas eller otillbörligen fördröjs,
 - (dd)c) att tillstånd att, inom ramen för det administrativa samarbetet, på plats kontrollera äktheten av handlingar eller riktigheten av uppgifter som är av betydelse för att kunna bevilja den berörda förmånsbehandlingen upprepade gånger nekas eller otillbörligen fördröjs.

Vid tillämpning av denna artikel får det fastställas att oegentligheter eller bedrägeri föreligger bl.a. om varuimporten snabbt och utan tillfredsställande förklaring ökar så, att den överstiger den andra partens normala produktionsnivå och exportkapacitet och det finns objektiva upplysningar om oegentligheter eller bedrägeri i detta sammanhang.

4. För tillfälligt avbrytande av förmånsbehandlingen ska följande villkor gälla:

- (ee)a) Den part som på grundval av objektiva uppgifter fastställt en underlåtenhet att tillhandahålla administrativt samarbete eller en

oegentlighet eller ett bedrägeri ska utan otillbörligt dröjsmål anmäla detta till stabiliserings- och associeringskommittén tillsammans med de objektiva uppgifterna och, på grundval av alla relevanta upplysningar och objektiva fastställanden, inleda samråd i stabiliserings- och associeringskommittén i syfte att finna en för båda parter godtagbar lösning.

- (ff) b) Om parterna har inlett sådant samråd i stabiliserings- och associeringskommittén men inte kunnat enas om en godtagbar lösning inom tre månader efter anmälan, får den berörda parten tillfälligt avbryta förmånsbehandlingen av den eller de berörda produkterna. Åtgärden ska anmälas till stabiliserings- och associeringskommittén utan otillbörligt dröjsmål.
- (gg) c) Ett tillfälligt avbrytande enligt denna artikel får inte gå utöver vad som krävs för att skydda den berörda partens ekonomiska intressen. Det får gälla under en period av högst sex månader, som dock får förlängas. Det tillfälliga avbrytandet ska omedelbart efter antagandet anmälas till stabiliserings- och associeringskommittén. Det ska bli föremål för regelbundet samråd i den kommittén, särskilt i syfte att få det upphävt så snart som förutsättningarna för dess tillämpning inte längre föreligger.

5. Samtidigt med anmälan till stabiliserings- och associeringskommittén enligt punkt 4 a ska den berörda parten offentliggöra ett meddelande till importörer i sin officiella tidning. Där ska det anges att en underlåtenhet att tillhandahålla administrativt samarbete eller en oegentlighet eller ett bedrägeri har fastställts för den berörda produkten på grundval av objektiva uppgifter.

ARTIKEL 45

Finansiellt ansvar

Om de behöriga myndigheterna gör ett misstag vid sin hantering av exportförmånsordningen, särskilt vid tillämpningen av protokoll 2, och misstaget får konsekvenser när det gäller importtullar, får den part som drabbas av dessa konsekvenser begära att stabiliserings- och associeringsrådet undersöker möjligheterna att vidta lämpliga åtgärder för att råda bot på situationen.

ARTIKEL 46

Tillämpningen av detta avtal ska inte påverka gemenskapsrättens tillämpning på Kanarieöarna.

AVDELNING V

ARBETSTAGARES RÖRLIGHET, ETABLERING, TILLHANDAHÅLLANDE AV TJÄNSTER, KAPITAL

KAPITEL I

ARBETSTAGARES RÖRLIGHET

ARTIKEL 47

1. Om inte annat följer av de villkor och förfaringssätt som gäller i de enskilda medlemsstaterna ska

- (hh) a) den behandling när det gäller arbetsvillkor, lön och avskedande som ges arbetstagare som är medborgare i Bosnien och Hercegovina och lagligen anställda på en medlemsstats territorium vara fri från all diskriminering på grund av nationalitet i jämförelse med den medlemsstatens egna medborgare,
- (ii) b) lagligen bosatta makar och barn till arbetstagare som är lagligen anställda på en medlemsstats territorium ha tillträde till den medlemsstatens arbetsmarknad under den tid arbetstagaren har arbetstillstånd; detta gäller dock inte makar och barn till säsongsarbetare och arbetstagare som omfattas av bilaterala avtal enligt artikel 48, såvida något annat inte fastställs i dessa avtal.

2. Om inte annat följer av de villkor och förfaringssätt som gäller i Bosnien och Hercegovina, ska Bosnien och Hercegovina ge arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och lagligen anställda på landets territorium samt deras makar och barn som är lagligen bosatta i Bosnien och Hercegovina den behandling som anges i punkt 1.

ARTIKEL 48

1. Med beaktande av medlemsstaternas arbetsmarknadssituation och om inte annat följer av deras lagstiftning och gällande regler om arbetstagares rörlighet

- (jj) a) bör de möjligheter till anställning för arbetstagare från Bosnien och Hercegovina som medlemsstater erbjuder enligt bilaterala avtal bevaras och om möjligt förbättras,
- (kk) b) ska övriga medlemsstater undersöka möjligheten att ingå liknande avtal.

2. Efter tre år ska stabiliserings- och associeringsrådet undersöka möjligheterna att bevilja andra förbättringar, bland annat när det gäller tillgång till yrkesutbildning, i enlighet med gällande regler och förfaringssätt i medlemsstaterna och med beaktande av arbetsmarknadssituationen i medlemsstaterna och i gemenskapen.

ARTIKEL 49

1. Det ska fastställas bestämmelser om samordning av de sociala trygghetssystemen för arbetstagare som är medborgare i Bosnien och Hercegovina och lagligen anställda på en medlemsstats territorium, liksom för deras familjemedlemmar som är lagligen bosatta där. Genom ett beslut av stabiliserings- och associeringsrådet, som inte ska påverka eventuella rättigheter eller förpliktelser enligt bilaterala avtal som föreskriver en mer gynnsam behandling, ska därför följande bestämmelser införas:

- (ll) a) Alla perioder under vilka sådana arbetstagare har varit försäkrade, anställda eller bosatta i olika medlemsstater ska läggas samman med avseende på pensioner och livräntor som utbetalas på grund av ålderdom, invaliditet och dödsfall samt med avseende på sjukvård för sådana arbetstagare och familjemedlemmar.

- (mm) b) Alla pensioner och livräntor som utbetalas på grund av ålderdom, dödsfall, arbetsolycka eller yrkessjukdom eller invaliditet till följd av dessa, med undantag för icke avgiftsfinansierade förmåner, ska kunna överföras fritt till den ersättningsnivå som tillämpas enligt lagstiftningen i gäldenärsmedlemsstaten eller gäldenärsmedlemsstaterna.
- (nn)c) De berörda arbetstagarna ska få familjebidrag för sina familjemedlemmar enligt definitionen ovan.
2. Bosnien och Hercegovina ska ge arbetstagare som är medborgare i en medlemsstat och lagligen anställda på dess territorium samt deras familjemedlemmar som är lagligen bosatta där en liknande behandling som den som anges i punkt 1 b och 1 c.

KAPITEL II

ETABLERING

ARTIKEL 50

Definitioner

I detta avtal gäller följande definitioner:

- a) *gemenskapsbolag* respektive *bosnisk-hercegovinskt bolag*: ett bolag som har bildats i överensstämmelse med en medlemsstats och Bosnien och Hercegovinas lagstiftning och som har sitt säte, sitt huvudkontor eller sin huvudsakliga verksamhet på gemenskapens eller Bosnien och Hercegovinas territorium. Om emellertid ett bolag som har bildats i överensstämmelse med en medlemsstats och Bosnien och Hercegovinas lagstiftning endast har sitt säte på gemenskapens respektive Bosnien och Hercegovinas territorium, ska bolaget anses vara ett gemenskapsbolag respektive ett bosnisk-hercegovinskt bolag om dess verksamhet har faktisk och fortlöpande anknytning till ekonomin i någon av medlemsstaterna och Bosnien och Hercegovina.
- b) *dotterbolag* till ett bolag: ett bolag som faktiskt kontrolleras av ett annat bolag.
- c) *filial* till ett bolag: en etablering som inte är en juridisk person och som ger intryck av att vara permanent, t.ex. i form av ett moderbolags utvidgning av verksamheten, har en administration och är så utrustad att den kan föra affärsförhandlingar med tredje part så att denna, trots att den vet att det vid behov kommer att finnas ett rättsligt band med moderbolaget, vars huvudkontor ligger utomlands, inte behöver ha direkta kontakter med moderbolaget utan kan göra affärer med den etablering som utgör en utvidgning av verksamheten.
- d) *etablering*:
- i) För medborgare, rätten att starta förvärvsverksamhet som egenföretagare och att etablera företag, särskilt bolag, som de faktiskt kontrollerar. Medborgares verksamhet som egenföretagare eller affärsverksamhet ska inte omfatta sökande eller tagande av anställning på en annan parts arbetsmarknad eller ge rätt till tillträde till en annan parts arbetsmarknad. Bestämmelserna i detta kapitel gäller inte för personer som inte uteslutande är egenföretagare.

ii) För gemenskapsbolag och bosnisk-hercegovinska bolag, rätten att starta förvärvsverksamhet genom att etablera dotterbolag och filialer i Bosnien och Hercegovina respektive gemenskapen.

e) *verksamhet*: utövandet av förvärvsverksamhet.

f) *förvärvsverksamhet*: inkluderar i princip verksamhet inom industri, handel och hantverk och inom de fria yrkena.

g) *medborgare i gemenskapen* respektive *medborgare i Bosnien och Hercegovina*: en fysisk person som är medborgare i en medlemsstat eller i Bosnien och Hercegovina;

när det gäller internationell sjötransport, inbegripet kombinerad transport med en sjöetapp, ska bestämmelserna i detta kapitel och kapitel III även tillämpas på medborgare i gemenskapen och medborgare i Bosnien och Hercegovina som är etablerade utanför gemenskapen respektive Bosnien och Hercegovina samt på rederier som är etablerade utanför gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina men som kontrolleras av medborgare i gemenskapen respektive medborgare i Bosnien och Hercegovina, om deras fartyg är registrerade i den medlemsstaten respektive i Bosnien och Hercegovina i överensstämmelse med deras respektive lagstiftning.

h) *finansiella tjänster*: sådan verksamhet som beskrivs i bilaga VI. Stabiliserings- och associeringsrådet får utvidga och ändra tillämpningsområdet för den bilagan.

ARTIKEL 51

1. Bosnien och Hercegovina ska underlätta för gemenskapsbolag och medborgare i gemenskapen att upprätta verksamhet på dess territorium. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovina i det syftet

(oo)a) när det gäller etablering av gemenskapsbolag, bevilja en behandling som inte är mindre gynnsam än den som Bosnien och Hercegovina ger sina egna bolag eller bolag från tredjeländer, beroende på vilken som är mest gynnsam, och

(pp)b) när det gäller verksamheten i dotterbolag och filialer till gemenskapsbolag etablerade i Bosnien och Hercegovina, bevilja en behandling som inte är mindre gynnsam än den som Bosnien och Hercegovina ger sina egna bolag och filialer eller dotterbolag och filialer till bolag från tredjeländer, beroende på vilken som är mest gynnsam.

2. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska gemenskapen och dess medlemsstater

(qq)a) när det gäller etablering av bosnisk-hercegovinska bolag, bevilja en behandling som inte är mindre gynnsam än den som medlemsstaterna ger sina egna bolag eller bolag från tredjeländer, beroende på vilken som är mest gynnsam,

(rr)

(ss) b) när det gäller verksamheten i dotterbolag och filialer till bosnisk-hercegovinska bolag etablerade på deras territorium, bevilja en behandling som inte är mindre gynnsam än den som medlemsstaterna ger sina egna bolag och filialer eller dotterbolag

och filialer till bolag från tredjeländer som är etablerade på deras territorium, beroende på vilken som är mest gynnsam.

3. Parterna får inte införa några nya regler eller åtgärder som innebär att bolag från den andra parten diskrimineras i förhållande till deras egna bolag vid etablering på dess territorium och, efter etableringen, med avseende på verksamheten.

4. Fyra år efter den dag då avtalet träder i kraft ska stabiliserings- och associeringsrådet fastställa förutsättningarna för att utvidga bestämmelserna ovan till att också gälla etablering av medborgare från gemenskapen respektive Bosnien och Hercegovina i syfte att starta förvärvsverksamhet som egenföretagare.

5. Trots vad som sägs i denna artikel ska följande gälla:

(tt) a) Dotterbolag och filialer till gemenskapsbolag ska från och med den dag då avtalet träder i kraft ha rätt att bruka och hyra fast egendom i Bosnien och Hercegovina.

(uu) b) Dotterbolag och filialer till gemenskapsbolag ska från och med den dag då avtalet träder i kraft ha samma rätt som bosnisk-hercegovinska bolag att förvärva och att utnyttja äganderätt till fast egendom och samma rättigheter som bosnisk-hercegovinska bolag i fråga om kollektiva nyttigheter eller nyttigheter av gemensamt intresse, om dessa rättigheter är nödvändiga för att utöva den förvärvsverksamhet för vilka de har etablerats. Denna punkt ska inte påverka bestämmelserna i artikel 63.

(vv)

(ww) c) Fyra år efter avtalets ikraftträdande ska stabiliserings- och associeringsrådet undersöka möjligheterna att utvidga rättigheterna enligt b så att de även omfattar filialer till gemenskapsbolag.

ARTIKEL 52

1. Om inte annat följer av artikel 51 får parterna reglera etablering och verksamhet för bolag och medborgare på sitt territorium i den mån som regleringen inte diskriminerar den andra partens bolag och medborgare i förhållande till partens egna bolag och medborgare; detta ska dock inte gälla för finansiella tjänster enligt bilaga VI.

2. För finansiella tjänster ska en part, utan hinder av andra bestämmelser i detta avtal, inte vara förhindrad att vidta åtgärder av försiktighetsskäl, t.ex. åtgärder för att skydda investerare, insättare, försäkringstagare eller personer åt vilka en tillhandahållare av finansiella tjänster ska utföra en förvaltningstjänst eller för att säkra det finansiella systemets integritet och stabilitet. Åtgärderna får inte användas som ett sätt att undgå partens skyldigheter enligt avtalet.

3. Inget i detta avtal ska tolkas som en skyldighet för en part att lämna ut information om enskilda kunders affärer och konton eller sådan förtrolig information eller information rörande egendomsförhållanden som innehas av offentliga organ.

ARTIKEL 53

1. Detta kapitel ska inte tillämpas på lufttransporttjänster, transporttjänster på inre vattenvägar och sjötransporttjänster genom cabotage; detta ska dock inte påverka tillämpningen av bestämmelser om

det motsatta i det multilaterala avtalet om inrättandet av ett gemensamt europeiskt luftrum⁴ (nedan kallat "ECAA").

2. Stabiliserings- och associeringsrådet får lämna rekommendationer i syfte att förbättra möjligheterna till etablering och verksamhet på de områden som avses i punkt 1.

ARTIKEL 54

1. Artiklarna 51 och 52 utesluter inte att en part tillämpar särskilda regler för etablering och verksamhet på sitt territorium för filialer till bolag från den andra parten som inte inrättats på den första partens territorium, om reglerna är berättigade med hänsyn till rättsliga eller tekniska skillnader mellan sådana filialer och filialer till bolag som inrättats på partens territorium eller, när det gäller finansiella tjänster, av försiktighetsskäl.

2. Skillnaden i behandling får inte gå utöver vad som är nödvändigt till följd av sådana rättsliga eller tekniska skillnader eller, när det gäller finansiella tjänster, av försiktighetsskäl.

ARTIKEL 55

För att underlätta för medborgare i gemenskapen och medborgare i Bosnien och Hercegovina att starta och utöva reglerad yrkesverksamhet i Bosnien och Hercegovina respektive gemenskapen ska stabiliserings- och associeringsrådet undersöka vilka åtgärder som är nödvändiga för ett ömsesidigt erkännande av kvalifikationer. Stabiliserings- och associeringsrådet får vidta alla nödvändiga åtgärder i detta syfte.

ARTIKEL 56

1. Gemenskapsbolag som är etablerade på Bosnien och Hercegovinas territorium och bosnisk-hercegovinska bolag som är etablerade på gemenskapens territorium ska ha rätt att, i enlighet med etableringslandets lagstiftning, på Bosnien och Hercegovinas respektive gemenskapens territorium anställa eller låta sina dotterbolag eller filialer anställa medborgare i gemenskapens medlemsstater respektive i Bosnien och Hercegovina, förutsatt att dessa personer utgör nyckelpersonal enligt punkt 2 och är anställda endast av bolagen, dotterbolagen eller filialerna. Uppehålls- och arbetstillståndet för dessa anställda får endast omfatta tiden för anställningen.

2. Som anställda i nyckelställning hos ovan avsedda bolag, nedan kallade "organisationer", betraktas anställda som förflyttas internt enligt definitionen i led c inom nedan angivna kategorier, under förutsättning att organisationen är en juridisk person och att de berörda personerna har

⁴ Multilateralt avtal mellan Europeiska gemenskapen och dess medlemsstater, Republiken Albanien, Bosnien och Hercegovina, Republiken Bulgarien, f.d. jugoslaviska republiken Makedonien, Republiken Island, Republiken Kroatien, Republiken Montenegro, Konungariket Norge, Rumänien, Republiken Serbien och Förenta nationernas övergångsförvaltning i Kosovo om inrättandet av ett gemensamt europeiskt luftrum (EUT L 285, 16.10.2006, s. 3).

varit anställda av organisationen eller delägare i den (på annat sätt än som majoritetsaktieägare) i minst ett år omedelbart innan de förflyttades:

(xx)a) Personer i ledande ställning i en organisation, som i första hand leder etableringens administration och som står under allmänt överinseende av och får instruktioner från i främsta rummet styrelsen eller bolagets aktieägare eller motsvarande; hit hör personer som

i) leder etableringen eller en avdelning eller underavdelning av den,

ii) övervakar och kontrollerar det arbete som utförs av annan tillsyns- eller ledningspersonal eller personal med särskilda fackkunskaper,

iii) har behörighet att personligen anställa och avskeda eller tillstyrka anställning, avskedande och andra personalåtgärder.

(yy)b) Personer som är anställda i en organisation och som har ovanliga kunskaper som är väsentliga för etableringens funktion, forskningsutrustning, teknik eller administration. Vid sidan av kunskaper som är specifika för etableringen får man vid bedömningen av dessa kunskaper också beakta en hög kvalifikationsnivå för en typ av arbete eller bransch som kräver särskilt tekniskt kunnande, inbegripet en officiellt godkänd yrkestillhörighet.

(zz)

(åå) c) Med *anställda som förflyttas internt* avses fysiska personer som arbetar i en organisation på en parts territorium och som tillfälligt förflyttas i samband med förvärvsverksamhet på den andra partens territorium; organisationen måste ha sin huvudsakliga verksamhetsort på en av parternas territorium och förflyttningen måste ske till en etablering (filial, dotterbolag) som hör till organisationen och som aktivt bedriver liknande förvärvsverksamhet på den andra partens territorium.

3. Medborgare i Bosnien och Hercegovina respektive i gemenskapen ska tillåtas resa in i och tillfälligt uppehålla sig på gemenskapens respektive Bosnien och Hercegovinas territorium när dessa bolagsföreträdare är personer i överordnad ställning enligt punkt 2 a i ett bolag och ansvarar för att i en medlemsstat etablera ett dotterbolag eller en filial till ett bosnisk-hercegovinskt bolag eller för att i Bosnien och Hercegovina etablera ett dotterbolag eller en filial till ett gemenskapsbolag, såvida

(ää) a) dessa företrädare inte arbetar med direktförsäljning eller tillhandahållande av tjänster och inte får någon ersättning från en källa i etableringsvärdlandet, och

(öö) b) bolaget har sin huvudsakliga verksamhetsort utanför gemenskapen respektive Bosnien och Hercegovina och inte har några andra företrädare, kontor, filialer eller dotterbolag i den medlemsstaten respektive i Bosnien och Hercegovina.

KAPITEL III

TILLHANDAHÅLLANDE AV TJÄNSTER

ARTIKEL 57

1. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina förbinder sig att i enlighet med bestämmelserna nedan vidta nödvändiga åtgärder för att gradvis tillåta tillhandahållande av tjänster av bolag eller medborgare i gemenskapen eller i Bosnien och Hercegovina som är etablerade i en annan part än den där den person för vilken tjänsterna är avsedda är etablerad.

2. I takt med den liberaliseringsprocess som avses i punkt 1 ska parterna tillåta tillfällig rörlighet för de fysiska personer som tillhandahåller tjänsten i fråga eller är anställda av tillhandahållaren av tjänsten såsom anställda i nyckelställning enligt definitionen i artikel 56.2; hit hör fysiska personer som är företrädare för ett bolag eller en medborgare i gemenskapen eller i Bosnien och Hercegovina och som ansöker om tillfälligt inresetillstånd för att förhandla om försäljning av tjänster eller ingå avtal om försäljning av tjänster för tjänstetillhandahållarens räkning, förutsatt att dessa företrädare inte kommer att arbeta med direktförsäljning till allmänheten eller med att själva tillhandahålla tjänsterna.

3. Fyra år efter avtalets ikraftträdande ska stabiliserings- och associeringsrådet vidta nödvändiga åtgärder för att gradvis genomföra bestämmelserna i punkt 1. Parternas framsteg i tillnärmningen av lagstiftningen ska då beaktas.

ARTIKEL 58

1. Parterna får inte vidta några åtgärder som betydligt begränsar villkoren för tillhandahållande av tjänster av bolag eller medborgare i gemenskapen eller i Bosnien och Hercegovina som är etablerade i en annan part än den där den person för vilken tjänsterna är avsedda är etablerad, i jämförelse med den situation som rådde dagen före den dag då detta avtal trädde i kraft.

2. Om någon av parterna anser att åtgärder som införts av den andra parten efter avtalets ikraftträdande leder till en situation som betydligt begränsar tillhandahållandet av tjänster i jämförelse med den situation som rådde den dag då detta avtal trädde i kraft, får den begära samråd med den andra parten.

ARTIKEL 59

För tillhandahållande av transporttjänster mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska följande gälla:

1. När det gäller landtransport ska förhållandet mellan parterna regleras av protokoll 3, vars syfte särskilt är att sörja för en oinskränkt transittrafik på väg genom Bosnien och Hercegovina och hela gemenskapen, en effektiv tillämpning av principen om icke-diskriminering och en gradvis harmonisering av Bosniens och Hercegovinas lagstiftning på transportområdet med gemenskapens lagstiftning.

2. För internationell sjötransport åtar sig parterna att effektivt tillämpa principen om obegränsat tillträde, på kommersiella grunder, till den internationella marknaden för sjötransport och till internationell

sjöfart och att respektera internationella och europeiska skyldigheter i fråga om sjösäkerhet, sjöfartsskydd och miljönormer.

Parterna bekräftar sin uppslutning kring principen om fri konkurrens som en väsentlig faktor i internationell sjötransport.

3. Vid tillämpning av principerna i punkt 2

a) får parterna inte införa lastfördelningsbestämmelser i framtida bilaterala avtal med tredjeländer,

b) ska parterna den dag då detta avtal träder i kraft avskaffa alla ensidiga åtgärder och administrativa, tekniska och andra hinder som skulle kunna få en restriktiv eller diskriminerande verkan på det fria tillhandahållandet av tjänster inom internationell sjötransport,

c) ska varje part, bland annat när det gäller tillträde till hamnar som är öppna för internationell handel och utnyttjande av infrastruktur och andra sjöfartstjänster i hamnarna samt därtill knutna avgifter och i fråga om tullfaciliteter och tilldelning av hamnplatser och faciliteter för lastning och lossning, bevilja fartyg som drivs av medborgare eller bolag hos den andra parten en behandling som inte är mindre gynnsam än den som beviljas partens egna fartyg.

4. I syfte att sörja för en samordnad utveckling och en gradvis liberalisering av transport mellan parterna, anpassad till deras ömsesidiga handelsbehov, ska parterna reglera villkoren för ömsesidigt marknadstillträde inom lufttransport genom det multilaterala avtalet om upprättandet av ett gemensamt europeiskt luftrum (ECAA).

5. Innan det multilaterala avtalet om upprättandet av ett gemensamt europeiskt luftrum ingås får parterna inte vidta några åtgärder som är mer restriktiva eller diskriminerande än de som gäller före den dag då det här avtalet träder i kraft.

6. Bosnien och Hercegovina ska anpassa sin lagstiftning, inklusive administrativa, tekniska och andra föreskrifter, till den som gäller i gemenskapen för luft-, sjö-, och landtransport och transport på inre vattenväg, i den mån detta gagnar liberaliseringen och ett ömsesidigt tillträde till parternas marknader samt underlättar passagerar- och godstrafiken.

7. I takt med de gemensamma framstegen mot målen i detta kapitel ska stabiliserings- och associeringsrådet undersöka möjligheterna att skapa de nödvändiga förutsättningarna för ökad frihet att tillhandahålla luft- och landtransporttjänster.

KAPITEL IV

LÖPANDE BETALNINGAR OCH KAPITALRÖRELSER

ARTIKEL 60

Parterna åtar sig att i fritt konvertibel valuta tillåta alla betalningar och överföringar på betalningsbalansens bytesbalans mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina, i enlighet med artikel VIII i stadgan för Internationella valutafonden.

ARTIKEL 61

1. När det gäller transaktioner på betalningsbalansens kapitalbalans och finansiella balans ska parterna från och med den dag då avtalet träder i kraft garantera fri rörlighet för kapital i samband med direktinvesteringar i bolag som bildats enligt värdlandets lagstiftning och investeringar som görs i enlighet med kapitel II i avdelning V samt i samband med omvandling till likvida medel eller repatriering av sådana investeringar och eventuell vinst därav.

2. När det gäller transaktioner på betalningsbalansens kapitalbalans och finansiella balans ska parterna från och med den dag då avtalet träder i kraft garantera fri rörlighet för kapital i samband med krediter vid affärstransaktioner eller tillhandahållande av tjänster där någon som är bosatt på en parts territorium deltar samt i samband med finansiella lån och krediter med en löptid på mer än ett år.

3. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovina genom en fullständig och ändamålsenlig tillämpning av sina gällande regler och förfaranden tillåta medborgare i medlemsstaterna att förvärva fast egendom i Bosnien och Hercegovina.

Senast sex år efter den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovina gradvis anpassa sin lagstiftning om rätten för medborgare i medlemsstaterna att förvärva fast egendom i Bosnien och Hercegovina i syfte att sörja för att de får samma behandling som dess egna medborgare.

Parterna ska också sörja för att det från och med det femte året efter avtalets ikraftträdande råder fri rörlighet för kapital i samband med portföljinvesteringar och finansiella lån och krediter med en löptid på mindre än ett år.

4. Parterna får inte införa några nya restriktioner för kapitalrörelser och löpande betalningar mellan personer som är bosatta i gemenskapen respektive Bosnien och Hercegovina, och de får inte göra gällande regler mer restriktiva; denna bestämmelse ska inte påverka tillämpningen av punkt 1.

5. Om kapitalrörelser mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina under exceptionella omständigheter orsakar eller riskerar att orsaka allvarliga svårigheter för bedrivandet av valuta- eller penningpolitiken i gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, får gemenskapen respektive Bosnien och Hercegovina vidta skyddsåtgärder under högst sex månader med avseende på kapitalrörelser mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina, förutsatt att åtgärderna är absolut nödvändiga; denna bestämmelse ska inte påverka tillämpningen av artikel 60 eller den här artikeln.

6. Inget i bestämmelserna ovan ska tolkas så, att de hindrar parternas ekonomiska aktörer från att omfattas av en mer gynnsam behandling som eventuellt föreskrivs i gällande bilaterala eller multilaterala avtal som inbegriper parterna i det här avtalet.

7. Parterna ska samråda i syfte att underlätta kapitalrörelser mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina och på sätt främja avtalets mål.

ARTIKEL 62

1. Under de första fem åren efter den dag då avtalet träder i kraft ska parterna vidta åtgärder för att skapa de nödvändiga förutsättningarna för en gradvis utvidgad tillämpning av gemenskapens regler om fri rörlighet för kapital.

2. Vid utgången av det femte året efter den dag då avtalet träder i kraft ska stabiliserings- och associeringsrådet fastställa villkoren för en fullständig tillämpning av gemenskapens regler om fri rörlighet för kapital.

KAPITEL V

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

ARTIKEL 63

1. Bestämmelserna i denna avdelning ska tillämpas med förbehåll för begränsningar som är motiverade med hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa.

2. De ska inte gälla för verksamhet på någondera partens territorium som, ens tillfälligt, har anknytning till myndighetsutövning.

ARTIKEL 64

Vid tillämpning av denna avdelning ska inget i detta avtal hindra parterna från att tillämpa sina egna lagar och andra författningar om inresa och vistelse, anställning, arbetsvillkor, fysiska personers etablering samt tillhandahållande av tjänster, särskilt när det gäller beviljande, förlängning eller avslag på ansökan om uppehållstillstånd, förutsatt att de inte tillämpar dem på ett sådant sätt att fördelarna för någon av parterna enligt någon av avtalets bestämmelser upphävs eller begränsas. Denna bestämmelse ska inte påverka tillämpningen av artikel 63.

ARTIKEL 65

Bestämmelserna i denna avdelning ska också gälla för bolag som kontrolleras och uteslutande ägs gemensamt av bosnisk-hercegovinska bolag eller medborgare i Bosnien och Hercegovina och gemenskapsbolag eller medborgare i gemenskapen.

ARTIKEL 66

1. Den behandling som mest gynnad nation som ges i enlighet med denna avdelning ska inte gälla i fråga om skatteförmåner som parterna beviljar eller i framtiden kommer att bevilja på grundval av avtal för att undvika dubbelbeskattning eller andra skattearrangemang.

2. Ingen bestämmelse i denna avdelning ska tolkas så, att den hindrar parterna från att anta eller genomföra en åtgärd som syftar till att förhindra skatteundandragande eller skatteflykt enligt skattebestämmelser i avtal för att undvika dubbelbeskattning, andra skattearrangemang eller nationell skattelagstiftning.

3. Ingen bestämmelse i denna avdelning ska tolkas så, att den hindrar medlemsstaterna eller Bosnien och Hercegovina från att vid tillämpning av de relevanta bestämmelserna i sin skattelagstiftning skilja

mellan skattebetalare som inte befinner sig i identiska situationer, särskilt i fråga om bosättningsort.

ARTIKEL 67

1. Parterna ska där så är möjligt bemöda sig om att undvika att införa restriktiva åtgärder, härunder åtgärder som rör import, för betalningsbalanssyften. En part som inför sådana åtgärder ska snarast möjligt lägga fram en tidsplan för deras upphävande för den andra parten.

2. Om en eller flera medlemsstater eller Bosnien och Hercegovina har eller står inför en överhängande risk för allvarliga betalningsbalanssvårigheter får gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, beroende på vem som berörs, vidta restriktiva åtgärder i enlighet med villkoren i WTO-avtalet, även åtgärder som rör import; åtgärderna ska vara tidsbegränsade och får inte gå utöver vad som är absolut nödvändigt för att komma till rätta med betalningsbalanssituationen. Gemenskapen eller Bosnien och Hercegovina, beroende på vem som berörs, ska omedelbart underrätta den andra parten om åtgärderna.

3. Restriktiva åtgärder får inte tillämpas på överföringar i samband med investeringar, särskilt inte på repatriering av investerade eller återinvesterade belopp eller någon form av avkastning på dessa.

ARTIKEL 68

Bestämmelserna i denna avdelning ska gradvis anpassas, särskilt mot bakgrund av krav som uppkommer genom artikel V i allmänna tjänstehandelsavtalet (Gats).

ARTIKEL 69

Detta avtal ska inte hindra någon av parterna från att vidta nödvändiga åtgärder för att förhindra att dess åtgärder beträffande tredjeländers tillträde till dess marknad kringgås med hjälp av avtalets bestämmelser.

AVDELNING VI

TILLNÄRMNING AV LAGSTIFTNING, KONTROLL AV LAGSTIFTNINGENS EFTERLEVNING SAMT KONKURRENSBESTÄMMELSER

ARTIKEL 70

1. Parterna erkänner betydelsen av att Bosnien och Hercegovinas lagstiftning närmas till gemenskapens och genomförs effektivt. Bosnien och Hercegovina ska bemöda sig om att se till att dess nuvarande och framtida lagstiftning gradvis blir förenlig med gemenskapens regelverk. Bosnien och Hercegovina ska se till att dess nuvarande och framtida lagstiftning tillämpas korrekt och att efterlevnaden övervakas.

2. Tillnärmningen ska inledas den dag då detta avtal undertecknas och gradvis byggs ut så att den senast vid utgången av övergångsperioden enligt artikel 8 omfattar alla de delar av gemenskapens regelverk som avses i avtalet.

3. Tillnärmingen ska i det första skedet framför allt inriktas på centrala delar av gemenskapens regelverk för den inre marknaden och på andra handelsrelaterade områden. I ett senare skede ska tillnärmingen inriktas på återstående delar av regelverket.

Tillnärmingen ska genomföras på grundval av ett program som ska överenskommas mellan Europeiska kommissionen och Bosnien och Hercegovina.

4. Bosnien och Hercegovina ska också, i samförstånd med Europeiska kommissionen, fastställa regler för övervakning av tillnärmingen och av de åtgärder för kontroll av lagstiftningens efterlevnad som ska vidtas.

ARTIKEL 71

Konkurrensbestämmelser och andra ekonomiska bestämmelser

1. Följande är oförenligt med avtalets korrekta tillämpning, i den mån det kan påverka handeln mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina:

(aaa) a) Alla avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar och samordnade förfaranden mellan företag som har till syfte eller resultat att hindra, begränsa eller snedvrیدا konkurrensen.

(bbb) b) Ett eller flera företags missbruk av en dominerande ställning på gemenskapens eller Bosnien och Hercegovinas territorium som helhet eller inom en väsentlig del av detta.

(ccc)

(ddd) c) Allt statligt stöd som snedvrیدer eller hotar att snedvrیدا konkurrensen genom att gynna vissa företag eller vissa produkter.

2. Förfaranden som strider mot denna artikel ska bedömas enligt de kriterier som följer av tillämpningen av gemenskapens konkurrensbestämmelser, i synnerhet artiklarna 81, 82, 86 och 87 i EG-fördraget och de rättsakter för tolkning av dessa bestämmelser som antagits av gemenskapsinstitutionerna.

3. Parterna ska sörja för att ett operativt oberoende offentligt organ får befogenhet att till fullo tillämpa punkt 1 a och 1 b i fråga om privata och offentliga företag och företag som beviljats särskilda rättigheter.

4. Inom två år från den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovina inrätta en operativt oberoende myndighet med befogenhet att till fullo tillämpa punkt 1 c. Myndigheten ska bland annat ha befogenhet att tillåta statliga stödsystem och enskilda fall av stöd i överensstämmelse med punkt 2 och att beordra att statligt stöd som beviljats olagligen återkrävs.

5. Båda parterna ska sörja för öppenhet om statligt stöd, bland annat genom att årligen lämna den andra parten en rapport eller liknande som följer den metod och uppläggning som används i gemenskapens översikt avseende statligt stöd. Om den ena parten begär det ska den andra parten lämna upplysningar om bestämda enskilda fall av offentligt stöd.

6. Bosnien och Hercegovina ska upprätta en heltäckande förteckning över stödordningar som införts före inrättandet av den myndighet som avses i punkt 4 och ska anpassa dessa stödordningar till de kriterier som avses i punkt 2 inom fyra år från den dag då avtalet träder i kraft.

7. a) För tillämpning av punkt 1 c är parterna överens om att offentligt stöd som beviljas av Bosnien och Hercegovina under de första sex åren efter den dag då avtalet träder i kraft ska bedömas med beaktande av att Bosnien och Hercegovina ska betraktas som ett område som är jämförbart med de områden i gemenskapen som nämns i artikel 87.3 a i EG-fördraget.

b) Inom fem år från den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovinas uppgifter till Europeiska kommissionen om landets BNP per capita vara harmoniserade på NUTS II-nivå. Den myndighet som avses i punkt 4 och Europeiska kommissionen ska därefter tillsammans bedöma om regionerna i Bosnien och Hercegovina är stödberättigade och vilken maximal stödnivå som får tillämpas i dem för att sedan upprätta en regionalstödslista på grundval av gemenskapens riktlinjer.

8. I protokoll 4 anges de särskilda regler för statligt stöd som ska tillämpas för omstruktureringen av stålindustrin.

9. För de produkter som avses i avdelning II kapitel IV

(eee) a) ska punkt 1 c inte gälla,

(fff) b) ska förfaranden som strider mot punkt 1 a prövas enligt de kriterier som gemenskapen fastställt på grundval av artiklarna 36 och 37 i EG-fördraget och särskilda gemenskapsrättsakter som antagits på grundval av de artiklarna.

10. Om någon av parterna finner att ett bestämt förfarande är oförenligt med punkt 1, får den vidta lämpliga åtgärder efter samråd inom stabiliserings- och associeringsrådet eller efter 30 arbetsdagar räknat från den dag då frågan hänsköts för samråd.

Denna artikel ska på inget sätt förhindra eller påverka att endera parten antar antidumpnings- eller utjämningsåtgärder i enlighet med relevanta artiklar i Gatt 1994 eller WTO-avtalet om subventioner och utjämningsåtgärder och parternas egen motsvarande lagstiftning.

ARTIKEL 72

Offentliga företag

Inom tre år från den dag då avtalet träder i kraft ska Bosnien och Hercegovina tillämpa principerna i EG-fördraget, särskilt artikel 86, på offentliga företag och företag som beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter.

De särskilda rättigheterna för offentliga företag får under övergångsperioden inte innefatta möjligheten att införa kvantitativa begränsningar eller åtgärder med motsvarande verkan för import från gemenskapen till Bosnien och Hercegovina.

ARTIKEL 73

Immateriella, industriella och kommersiella rättigheter

1. I enlighet med denna artikel och bilaga VII bekräftar parterna den vikt de fäster vid att sörja för ett tillräckligt och effektivt skydd för och tillräckliga och effektiva medel för att hävda immateriella, industriella och kommersiella rättigheter.

2. När det gäller erkännande och skydd av immateriella, industriella och kommersiella rättigheter ska parterna från och med den dag då avtalet träder i kraft bevilja företag och medborgare från den andra parten en behandling som inte är mindre förmånlig än den som de beviljar tredjeländer enligt bilaterala avtal.

3. Bosnien och Hercegovina ska vidta nödvändiga åtgärder för att senast fem år efter den dag då avtalet träder i kraft garantera en skyddsnivå för immateriella, industriella och kommersiella rättigheter som motsvarar den som gäller i gemenskapen; detta ska också innefatta effektiva medel för att hävda sådana rättigheter.

4. Bosnien och Hercegovina förbinder sig att inom den tid som anges ovan ansluta sig till de multilaterala konventioner om immateriella, industriella och kommersiella rättigheter som nämns i bilaga VII. Parterna bekräftar den vikt de lägger vid principerna i avtalet om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter. Stabiliserings- och associeringsrådet får besluta att ålägga Bosnien och Hercegovina att ansluta sig till specifika multilaterala konventioner på detta område.

5. Om det uppstår problem på området immateriella, industriella och kommersiella rättigheter som påverkar handelsvillkoren ska dessa problem, på begäran av endera parten, skyndsamt hänskjutas till stabiliserings- och associeringsrådet i syfte att nå en för båda parter tillfredsställande lösning.

ARTIKEL 74

Offentlig upphandling

1. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina anser det vara ett eftersträvansvärt mål att öppna tilldelningen av offentliga upphandlingskontrakt på icke-diskriminerande och ömsesidig grundval och särskilt i enlighet med WTO:s regler.

2. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska bosnisk-hercegovinska bolag, oavsett om de är etablerade i gemenskapen eller inte, ges tillträde till upphandlingsförfaranden i gemenskapen enligt gemenskapens upphandlingsregler på villkor som inte är mindre gynnsamma än de villkor som gäller för gemenskapsbolag.

Bestämmelserna ovan ska också gälla för kontrakt inom sektorn för allmännyttiga tjänster när Bosnien och Hercegovinas regering har antagit lagstiftning för att införa gemenskapens regler på det området. Gemenskapen ska regelbundet undersöka om Bosnien och Hercegovina faktiskt har infört sådan lagstiftning.

3. Från och med den dag då avtalet träder i kraft ska gemenskapsbolag som är etablerade i Bosnien och Hercegovina enligt bestämmelserna i avdelning V kapitel II ges tillträde till

upphandlingsförfaranden i Bosnien och Hercegovina på villkor som inte är mindre gynnsamma än de villkor som gäller för bosnisk-hercegovinska bolag.

4. Senast fem år efter den dag då avtalet träder i kraft ska gemenskapsbolag som inte är etablerade i Bosnien och Hercegovina ges tillträde till upphandlingsförfaranden i Bosnien och Hercegovina på villkor som inte är mindre gynnsamma än de som gäller för bosnisk-hercegovinska bolag. Under den femåriga övergångsperioden ska Bosnien och Hercegovina sörja för en gradvis sänkning av befintliga förmåner, så att förmånsatsen vid ikraftträdandet av detta avtal uppgår till högst 15 % under det första och andra året, högst 10 % under det tredje och fjärde året och högst 5 % under det femte året.

5. Stabiliserings- och associeringsrådet ska med jämna mellanrum undersöka om Bosnien och Hercegovina skulle kunna ge alla gemenskapsbolag tillträde till upphandlingsförfaranden i Bosnien och Hercegovina. Bosnien och Hercegovina ska årligen rapportera till stabiliserings- och associeringsrådet om vilka åtgärder man vidtagit för att öka insynen i offentlig upphandling och ge möjlighet till en effektiv rättslig överprövning av beslut som rör offentlig upphandling.

6. För etablering, verksamhet och tillhandahållande av tjänster mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina samt anställning av och rörlighet för arbetskraft i samband med fullgörande av offentliga upphandlingskontrakt gäller artiklarna 47–69.

ARTIKEL 75

Standardisering, metrologi, ackreditering och bedömning av överensstämmelse

1. Bosnien och Hercegovina ska vidta nödvändiga åtgärder för att gradvis uppnå överensstämmelse med gemenskapens tekniska föreskrifter och med europeiska förfaranden för standardisering, metrologi, ackreditering och bedömning av överensstämmelse.

2. I detta syfte ska parterna sträva efter att

(ggg) a) främja användningen av gemenskapens tekniska föreskrifter, europeiska standarder samt förfaranden för bedömning av överensstämmelse,

(hhh) b) lämna stöd för att främja uppbyggnad av högkvalitativ infrastruktur för standardisering, metrologi, ackreditering och bedömning av överensstämmelse,

(iii) c) främja Bosnien och Hercegovinas deltagande i verksamheten inom organisationer som arbetar med standardisering, bedömning av överensstämmelse, metrologi och liknande uppgifter (t.ex. CEN, Cenelec, ETSI, EA, Welmec och Euromet⁵),

⁵ Den europeiska standardiseringsorganisationen, Europeiska kommittén för elektroteknisk standardisering, Europeiska institutet för telekommunikationsstandarder, det europeiska samarbetet för ackreditering, det europeiska samarbetet i fråga om legal metrologi samt den europeiska metrologiorganisationen.

SÖ 2009: 56

(ijj) d) om så är lämpligt ingå ett avtal om bedömning av överensstämmelse och godtagande av industriprodukter, när Bosnien och Hercegovinas lagstiftning och förfaranden har anpassats tillräckligt till gemenskapens och tillräcklig sakkunskap finns att tillgå.

ARTIKEL 76

Konsumentskydd

Parterna ska samarbeta i syfte att anpassa Bosnien och Hercegovinas normer på konsumentskyddsområdet till gemenskapens. Ett effektivt konsumentskydd är nödvändigt för en väl fungerande marknadsekonomi och förutsätter att det byggs upp administrativa strukturer som kan svara för marknadsövervakning och kontroll av lagstiftningens efterlevnad på detta område.

Parterna ska i det syftet och med hänsyn till sina gemensamma intressen främja och sörja för

- (kkk) a) en strategi för aktivt konsumentskydd i enlighet med gemenskapsrätten; hit hör ökad konsumentupplysning samt uppbyggnad av oberoende organisationer,
- (lll) b) harmonisering av Bosnien och Hercegovinas konsumentskyddslagstiftning med gemenskapens,
- (mmm) c) ett effektivt rättsskydd för konsumenten i syfte att förbättra kvaliteten på konsumtionsvaror och upprätthålla godtagbara säkerhetsnormer,
- (nnn) d) övervakning genom behöriga myndigheter av att reglerna efterlevs samt möjlighet till rättslig prövning vid tvister.

ARTIKEL 77

Arbetsvillkor och lika möjligheter

Bosnien och Hercegovina ska gradvis harmonisera sin lagstiftning om arbetsvillkor (särskilt hälsa och säkerhet i arbetet) och lika möjligheter till gemenskapens.

AVDELNING VII

RÄTTVISA, FRIHET OCH SÄKERHET

ARTIKEL 78

Förstärkning av institutioner och rättsstat

I sitt samarbete i rättsliga och inrikes frågor ska parterna fästa särskild vikt vid att befästa rättsstaten och stärka institutioner på alla nivåer inom förvaltning i allmänhet och inom brottsbekämpning och rättskipning i synnerhet. Samarbetet ska särskilt syfta till att stärka domstolsväsendets oberoende och öka dess effektivitet och institutionella förmåga, förbättra möjligheterna till rättslig prövning, utveckla lämpliga strukturer för polisens, tullens och andra brottsbekämpande organs verksamhet,

tillhandahålla lämplig utbildning och bekämpa korruption och organiserad brottslighet.

ARTIKEL 79

Skydd av personuppgifter

Bosnien och Hercegovina ska vid avtalets ikraftträdande harmonisera sin lagstiftning om skydd av personuppgifter med gemenskapslagstiftningen och med annan lagstiftning på europeisk eller internationell nivå om personlig integritet. Bosnien och Hercegovina ska inrätta oberoende tillsynsorgan med tillräckliga ekonomiska resurser och personalresurser för att effektivt kunna övervaka och garantera att dess lagstiftning om skydd av personuppgifter efterlevs. Parterna ska samarbeta för att uppnå detta mål.

ARTIKEL 80

Visering, gränsförvaltning, asyl och migration

Parterna ska samarbeta om visering, gränskontroll, asyl och migration och fastställa en ram för detta samarbete, även på regional nivå; de ska därvid beakta och, där så är lämpligt, till fullo utnyttja andra befintliga initiativ på detta område.

Samarbetet i dessa frågor ska baseras på samråd och nära samordning mellan parterna och omfatta tekniskt och administrativt bistånd för

(ooo) a) informationsutbyte om lagstiftning och praxis,

(ppp)

(qqq) b) utarbetande av lagstiftning,

(rrr) c) effektivisering av institutioner,

(sss) d) personalutbildning,

(ttt) e) säkerhet när det gäller resehandlingar samt avslöjande av falska handlingar,

(uuu) f) gränsförvaltning.

Samarbetet ska särskilt inriktas på följande:

(vvv) a) När det gäller asyl: tillämpning av nationell lagstiftning på ett sådant sätt att normerna i konventionen angående flyktingars rättsliga ställning som ingicks i Genève den 28 juli 1951 och protokollet om flyktingars rättsliga ställning som ingicks i New York den 31 januari 1967 uppfylls, för att därigenom sörja för att principen om att ingen som riskerar att utsättas för förföljelse ska avvisas (*non-refoulement*) och att andra rättigheter för asylsökande och flyktingar respekteras.

(www) b) När det gäller laglig migration: bestämmelser om rätt till inresa samt rättigheter och rättslig ställning för dem som tillåtits resa in i landet. I fråga om migration är parterna överens om att medborgare från andra länder som är lagligen bosatta på deras territorier ska behandlas rättvist; de är också överens om att främja en integrationspolitik som syftar till att bevilja dessa personer rättigheter och skyldigheter som är jämförbara med dem som deras egna medborgare har.

ARTIKEL 81

Förebyggande och stävjande av illegal invandring; återtagande

1. Parterna ska samarbeta i syfte att förebygga och stävja illegal invandring. För det ändamålet ska Bosnien och Hercegovina och medlemsstaterna återta alla sina medborgare som olagligen befinner sig på den andra partens territorium; de är också överens om att ingå och till alla delar genomföra ett avtal om återtagande som även omfattar en skyldighet att återta andra länders medborgare samt statslösa personer.

Medlemsstaterna och Bosnien och Hercegovina ska förse sina medborgare med lämpliga identitetshandlingar och låta dem få tillgång till de administrativa resurser som behövs för detta.

Särskilda förfaranden för återtagande av egna medborgare, tredjeländers medborgare samt statslösa personer ska fastställas i avtalet om återtagande.

2. Bosnien och Hercegovina samtycker till att ingå avtal om återtagande med övriga länder som deltar i stabiliserings- och associeringsprocessen och åtar sig att vidta alla nödvändiga åtgärder för att de avtal om återtagande som avses i denna artikel ska genomföras snabbt och smidigt.

3. Stabiliserings- och associeringsrådet ska fastställa andra gemensamma insatser som kan göras för att förebygga och stävja illegal invandring, härunder även människohandel och nätverk för illegal invandring.

ARTIKEL 82

Penningtvätt och finansiering av terrorism

1. Parterna ska samarbeta i syfte att förhindra att deras finansiella system används för att tvätta intäkter från brottslig verksamhet i allmänhet och från narkotikabrott i synnerhet eller för att finansiera terrorism.

2. Samarbetet på detta område kan omfatta administrativt och tekniskt bistånd i syfte att främja tillämpningen av gällande regler och effektivt fungerande normer och metoder för att bekämpa penningtvätt och finansiering av terrorism som är likvärdiga med dem som antagits av gemenskapen och internationella forum på detta område, särskilt arbetsgruppen för finansiella åtgärder mot penningtvätt (FATF).

ARTIKEL 83

Samarbete om narkotikabekämpning

1. Parterna ska, inom ramen för sina befogenheter och sin behörighet, samarbeta för att sörja för en balanserad och integrerad hållning i narkotikafrågor. Målet för narkotikapolitiken och åtgärder som vidtas inom dess ram ska vara att stärka strukturerna för narkotikabekämpning, minska tillgången till, handeln med och efterfrågan på olaglig narkotika, hantera de hälsomässiga och sociala

följderna av narkotikamissbruk samt införa en effektivare kontroll av prekursorer.

2. Parterna ska komma överens om de samarbetsmetoder som är nödvändiga för att uppnå dessa mål. Åtgärder ska grundas på gemensamt överenskomna principer som är förenliga med EU:s narkotikakontrollstrategi.

ARTIKEL 84

Förebyggande och bekämpning av organiserad brottslighet och annan olaglig verksamhet

Parterna ska samarbeta för att bekämpa och förebygga brottslighet och annan olaglig verksamhet, organiserad eller inte, t.ex.

- (xxx) a) människosmuggling och människohandel,
- (yyy)
- (zzz) b) olaglig ekonomisk verksamhet, särskilt valutaförfalskning, olagliga transaktioner med t.ex. industriavfall och radioaktivt material samt transaktioner med olagliga, varumärkesförfalskade eller piratkopierade varor,
- (ååå) c) korruption, inom både offentlig och privat sektor, särskilt i samband med bristande insyn i administrativ praxis,
- (äää) d) skattebedrägeri,
- (ööö) e) framställning av och olaglig handel med narkotika och psykotropa ämnen,
- (aaaa) f) smuggling,
- (bbbb) g) olaglig handel med vapen,
- (cccc) h) förfalskning av dokument,
- (dddd) i) olaglig handel med bilar,
- (eeee) j) Internetrelaterad brottslighet.

Regionalt samarbete och iakttagande av erkända internationella normer vid bekämpning av organiserad brottslighet ska främjas.

ARTIKEL 85

Bekämpning av terrorism

Parterna är överens om att, i överensstämmelse med internationella konventioner i vilka de är parter och med sina respektive lagar och andra författningar, samarbeta i syfte att förebygga och bekämpa terroristhandlingar och deras finansiering; de ska göra detta särskilt

- (ffff) a) inom ramen för ett fullständigt genomförande av Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 1373 (2001) och andra relevanta FN-resolutioner, internationella konventioner och instrument,
- (gggg) b) genom informationsutbyte om terroristgrupper och deras stödnätverk i enlighet med internationell och nationell rätt,
- (hhhh) c) genom erfarenhetsutbyte om medel och metoder för att bekämpa terrorism, även vad beträffar teknik och utbildning, och om förebyggande av terrorism.

AVDELNING VIII

SAMARBETE PÅ OLIKA OMRÅDEN

ARTIKEL 86

1. Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska upprätta ett nära samarbete med syfte att bidra till Bosnien och Hercegovinas utveckling och tillväxtpotential. Samarbetet ska stärka nuvarande ekonomiska förbindelser på bredast möjliga grundval, till nytta för båda parter.

2. Strategier och åtgärder ska syfta till att få till stånd en hållbar ekonomisk och social utveckling i Bosnien och Hercegovina. Miljöaspekter ska redan från början till fullo integreras i strategierna och kraven på en harmonisk social utveckling ska beaktas.

3. Samarbetsstrategierna ska integreras i en regional samarbetsram. Åtgärder som kan främja samarbete mellan Bosnien och Hercegovina och dess grannländer, härunder medlemsstaterna, och därmed bidra till regional stabilitet måste ägnas särskild uppmärksamhet. Stabiliserings- och associeringsrådet får fastställa prioriteringar mellan och inom de nedan angivna samarbetsområdena i överensstämmelse med det europeiska partnerskapet.

ARTIKEL 87

Ekonomisk politik och handelspolitik

Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska underlätta den ekonomiska reformprocessen genom att samarbeta för att förbättra förståelsen för grunddragen i deras respektive ekonomier och för hur den ekonomiska politiken utformas och genomförs i en marknadsekonomi.

På begäran av myndigheterna i Bosnien och Hercegovina får gemenskapen tillhandahålla bistånd som är utformat för att stödja Bosnien och Hercegovinas ansträngningar att inrätta en fungerande marknadsekonomi och gradvis närma sin politik till den stabilitetsinriktade politik som förs inom ramen för Europeiska ekonomiska och monetära unionen.

Samarbetet ska också syfta till ökad rättslig förutsebarhet för företagen genom införande av en stabil och icke-diskriminerande rättslig ram på handelns område.

Samarbetet på detta område ska omfatta ett informellt informationsutbyte om Ekonomiska och monetära unionens principer och funktionssätt.

ARTIKEL 88

Statistiksamarbete

Samarbetet mellan parterna ska främst inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på statistikområdet. Det ska särskilt syfta till att utveckla ett effektivt och hållbart statistiksystem som kan leverera jämförbar, tillförlitlig, objektiv och korrekt statistik av det slag som behövs för att planera och övervaka Bosnien och Hercegovinas övergångs- och reformprocess. Samarbetet bör också göra det möjligt för statliga statistikorgan och statistikkontor att bättre tillgodose behoven hos

sina nationella och internationella avnämare (både den offentliga förvaltningens och den privata sektorns). Statistiksystemet ska vara förenligt med FN:s grundläggande principer för officiell statistik, uppförandekoden för europeisk statistik och europeisk statistiklagstiftning samt utvecklas i riktning mot förenlighet med gemenskapens regelverk.

ARTIKEL 89

Bank- och försäkringstjänster och andra finansiella tjänster
Samarbetet mellan Bosnien och Hercegovina och gemenskapen ska inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk om bank- och försäkringstjänster och andra finansiella tjänster. Parterna ska samarbeta i syfte att upprätta och utveckla en lämplig ram för främjande av sektorerna för bank- och försäkringstjänster och andra finansiella tjänster i Bosnien och Hercegovina.

ARTIKEL 90

Samarbete i fråga om revision och finansiell kontroll
Samarbetet mellan parterna ska inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk om intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn och om extern revision. Samarbetet mellan parterna ska särskilt syfta till att det, genom att man utarbetar och antar relevant lagstiftning, införs system för intern finansiell kontroll inom den offentliga sektorn, härunder finansiell förvaltning och kontroll samt funktionellt oberoende intern revision, liksom oavhängiga system för extern revision i Bosnien och Hercegovina, vilka följer internationellt godtagna normer och metoder samt bästa praxis i EU. Samarbetet ska också inriktas på kapacitetsuppbyggnad och utbildning för institutionerna med målet att utveckla systemen för intern finansiell kontroll och extern revision i Bosnien och Hercegovina vilket även omfattar inrättande och förstärkning av centrala harmoniseringsenheter för finansiell förvaltning och kontroll och för intern revision.

ARTIKEL 91

Främjande och skydd av investeringar
Samarbetet mellan parterna på detta område, inom ramen för deras respektive behörighet, ska syfta till att skapa ett gynnsamt klimat för privata investeringar, både inhemska och utländska; sådana investeringar är nödvändiga för Bosnien och Hercegovinas ekonomiska och industriella återhämtning.

ARTIKEL 92

Industriellt samarbete
Samarbetet ska syfta till att främja en modernisering och omstrukturering av den bosnisk-hercegovinska industrin och enskilda sektorer av denna. Det ska också omfatta industriellt samarbete mellan ekonomiska aktörer,

SÖ 2009: 56

med målet att stärka den privata sektorn under betingelser som garanterar skyddet av miljön.

Initiativen för industriellt samarbete ska avspegla bägge parterns prioriteringar. Regionala aspekter av industriell utveckling ska beaktas och i relevanta fall ska transnationella partnerskap främjas. Strävan ska särskilt vara att genom dessa initiativ upprätta en lämplig ram för företag, förbättra kunskaperna om företagsledning och företagens know-how, samt främja marknader, öppenhet på marknaden och företagsklimat.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till gemenskapens regelverk på det industripolitiska området.

ARTIKEL 93

Små och medelstora företag

Parternas samarbete på detta område ska syfta till att utveckla och stärka små och medelstora företag inom den privata sektorn; i detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk om små och medelstora företag och till riktlinjerna i Europeiska stadgan för småföretag.

ARTIKEL 94

Turism

Parternas samarbete om turism ska främst syfta till att förbättra informationsflödet på detta område (genom internationella nät, databaser, osv.), till att stärka samarbetet mellan turistföretag, experter på området, regeringar och deras behöriga organ samt till att överföra know-how (genom utbildning, utbyten och seminarier). I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till gemenskapens regelverk på detta område.

Samarbetet får integreras i en regional samarbetsram.

ARTIKEL 95

Jordbruk och den agroindustriella sektorn

Samarbetet mellan parterna ska inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på jordbruksområdet och det veterinära och fytosanitära området. Samarbetet ska i synnerhet syfta till en modernisering och omstrukturering av Bosnien och Hercegovinas jordbruk och agroindustriella sektor, särskilt för att uppnå förenlighet med gemenskapens veterinära och fytosanitära krav och stödja en gradvis tillnärmning av landets lagstiftning och praxis till gemenskapens regler och normer.

ARTIKEL 96

Fiske

Parterna ska undersöka möjligheterna att fastställa områden av gemensamt intresse inom fiskesektorn. I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på fiskeområdet; hit hör att fullgöra internationella skyldigheter

som härrör ur internationella och regionala fiskeorganisationers bestämmelser om förvaltning och bevarande av fiskeresurser.

ARTIKEL 97

Tull

Parterna ska upprätta ett samarbete på tullområdet för att sörja för att de bestämmelser som kommer att antas på handelsområdet efterlevs och få till stånd en tillnärmning av Bosnien och Hercegovinas tullsystem till gemenskapens; detta kommer att bana väg för de liberaliseringsåtgärder som planeras inom ramen för detta avtal och för en gradvis tillnärmning av Bosnien och Hercegovinas tullagstiftning till gemenskapens regelverk.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på tullområdet.

Regler för ömsesidigt administrativt bistånd mellan parterna i tullfrågor fastställs i protokoll 5.

ARTIKEL 98

Skatt

Parterna ska upprätta ett samarbete på skatteområdet som bland annat omfattar åtgärder för ytterligare reform av Bosnien och Hercegovinas skattesystem och omstrukturering av dess skatteförvaltning i syfte att sörja för effektiv skatteuppbörd och bekämpning av skattebedrägeri.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på skatteområdet och om bekämpning av skadlig skattekonkurrens. Skadlig skattekonkurrens ska undanröjas i enlighet med principerna i den uppförandekod för företagsbeskattning som antogs av Europeiska unionens råd den 1 december 1997.

Samarbetet ska också inriktas på att öka öppenheten och bekämpa korruption, och det ska omfatta ett informationsutbyte med medlemsstaterna för att försöka underlätta att åtgärder med syfte att förhindra skattebedrägeri, skatteundandragande och skatteflykt verkställs. Bosnien och Hercegovina ska också fullborda nätverket av bilaterala avtal med medlemsstaterna och då följa den senaste uppdateringen av OECD:s modell för skatteavtal beträffande inkomst och förmögenhet och OECD:s modellavtal om utbyte av information i skattefrågor, i den mån som den sökande medlemsstaten tillträtt avtalen.

ARTIKEL 99

Samarbete i sociala frågor

Parterna ska samarbeta för att underlätta en reform av Bosnien och Hercegovinas arbetsmarknadspolitik inom ramen för stärkt ekonomisk reform och integration. Samarbetet ska också syfta till att understödja en anpassning av Bosnien och Hercegovinas sociala trygghetssystem till nya ekonomiska och sociala krav; målet ska vara att sörja för lika tillgång för

SÖ 2009: 56

och effektivt stöd till alla sårbara befolkningsgrupper och kan omfatta anpassning av den bosnisk-hercegovinska lagstiftningen om arbetsvillkor och lika möjligheter för kvinnor och män, för funktionshindrade och för alla sårbara personer, även de som tillhör minoritetsgrupper, samt förbättrat skydd av arbetstagares hälsa och säkerhet med gemenskapens skyddsnivå som riktmärke.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på detta område.

ARTIKEL 100

Utbildning

Parterna ska samarbeta i syfte att höja nivån på allmän utbildning och yrkesutbildning i Bosnien och Hercegovina och stärka ungdomspolitik och strategier för ungdomars arbetsmöjligheter, även icke-formell utbildning. En prioritet ska vara att i systemen för högre utbildning förverkliga Bolognadeklarationens mål inom ramen för den mellanstatliga Bolognaprocessen.

Parterna ska också samarbeta i syfte att sörja för att tillträde till utbildning och yrkesutbildning i Bosnien och Hercegovina, på alla nivåer, ges utan diskriminering på grund av kön, hudfärg, etniskt ursprung eller religion. En prioritet bör vara att Bosnien och Hercegovina uppfyller de åtaganden som landet gjort inom ramen för relevanta internationella konventioner på dessa områden.

De relevanta gemenskapsprogrammen och gemenskapsinstrumenten ska bidra till en modernisering av utbildningsstrukturerna och utbildningsverksamheten i Bosnien och Hercegovina.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på detta område.

ARTIKEL 101

Kulturellt samarbete

Parterna förbinder sig att främja kulturellt samarbete. Syftet med detta samarbete ska bland annat vara att öka ömsesidig förståelse och respekt mellan individer, samhällen och folk. Parterna förbinder sig också att samarbeta för att främja kulturell mångfald, särskilt inom ramen för Unescos konvention om främjande av och skydd för mångfalden av kulturella uttryck.

ARTIKEL 102

Samarbete på det audiovisuella området

Parterna ska samarbeta för att främja den audiovisuella industrin i Europa och uppmuntra till samproduktion på film- och televisionsområdet.

Samarbetet kan bland annat omfatta program och resurser för utbildning av journalister och personer inom andra medier samt tekniskt bistånd till medier, både offentliga och privata, för att stärka deras oberoende och professionalism och deras kontakter med medier i EU.

Bosnien och Hercegovina ska anpassa sina riktlinjer för reglering av innehåll i gränsöverskridande radio- och televisionssändningar till gemenskapens regelverk och harmonisera sin lagstiftning med gemenskapens regelverk på detta område. Bosnien och Hercegovina ska ägna särskild uppmärksamhet åt frågor med anknytning till förvärv av immateriella rättigheter till program som sänds via satellit, kabel och marksändare.

ARTIKEL 103

Informationssamhället

Samarbetet ska främst inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk om informationssamhället. Det ska framför allt inriktas på att understödja en gradvis anpassning av Bosnien och Hercegovinas politik och lagstiftning på detta område till gemenskapens.

Parterna ska också samarbeta i syfte att vidareutveckla informationssamhället i Bosnien och Hercegovina. De övergripande målen ska vara att förbereda hela samhället för den digitala tidsåldern, uppmuntra till investeringar och skapa driftskompatibilitet mellan nät och tjänster.

ARTIKEL 104

Nät och tjänster för elektronisk kommunikation

Samarbetet ska främst inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på detta område.

Parterna ska särskilt stärka sitt samarbete när det gäller nät och tjänster för elektronisk kommunikation så att Bosnien och Hercegovina kan anta gemenskapens regelverk på detta område ett år efter den dag då avtalet träder i kraft.

ARTIKEL 105

Information och kommunikation

Gemenskapen och Bosnien och Hercegovina ska vidta nödvändiga åtgärder för att stimulera ett ömsesidigt informationsutbyte. Program som syftar till att ge allmänheten grundläggande information om gemenskapen eller fackkretsar i Bosnien och Hercegovina mer specialiserad information ska prioriteras.

ARTIKEL 106

Transport

Samarbetet mellan parterna ska inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på transportområdet.

Samarbetet kan i synnerhet syfta till omstrukturering och modernisering av transportsätten i Bosnien och Hercegovina och till att främja fri rörlighet för passagerare och varor samt förbättrat tillträde till transportmarknaden och transportanläggningar, däribland hamnar och flygplatser; stöd till utbyggnad av multimodal infrastruktur med

anknytning till de stora transeuropeiska näten kan också stödjas, särskilt i syfte att stärka regionala länkar i sydöstra Europa i linje med samförståndsavtalet om utveckling av sydöstra Europas huvudnätverk för regionala transporter; samarbetet kan vidare syfta till att införa driftsstandarder som är jämförbara med gemenskapens, utveckla ett transportsystem i Bosnien och Hercegovina som är förenligt med och anpassat till gemenskapens transportsystem och förbättra miljöskyddet på transportområdet.

ARTIKEL 107

Energi

Samarbetet ska inriktas på prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på energiområdet, och kan vid behov även omfatta kärnsäkerhetsaspekter. Det ska grundas på fördraget om energigemenskapen och byggas ut med sikte på en gradvis integrering av Bosnien och Hercegovina i Europas energimarknader.

ARTIKEL 108

Miljö

Parterna ska bygga ut och fördjupa sitt samarbete på miljöområdet i den trängande uppgiften att hejda miljöförstörelsen och börja förbättra miljösituationen med hållbar utveckling som mål.

Parterna ska särskilt upprätta ett samarbete för att stärka administrativa strukturer och förfaranden så att miljöfrågorna blir föremål för strategisk planering och samordning mellan de berörda aktörerna, och de ska i synnerhet koncentrera sig på att anpassa Bosnien och Hercegovinas lagstiftning till gemenskapens regelverk. Samarbetet kan också inriktas på att utarbeta strategier för en väsentlig minskning av lokal, regional och gränsöverskridande luft- och vattenförorening, även avfall och kemikalier, upprättande av en ram för effektiv, miljövänlig, hållbar och förnybar produktion och konsumtion av energi och genomförande av miljökonsekvensbedömningar och strategiska miljöbedömningar. Ratificering och genomförande av Kyotoprotokollet ska ägnas särskild uppmärksamhet.

ARTIKEL 109

Samarbete om forskning och teknisk utveckling

Parterna ska främja samarbete inom civil vetenskaplig forskning och teknisk utveckling på grundval av principen om ömsesidig nytta samt, med beaktande av tillgängliga resurser, adekvat tillträde till parternas respektive program, med förbehåll för att en tillräckligt hög grad av effektivt skydd för immateriella, industriella och kommersiella rättigheter garanteras.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på området forskning och teknisk utveckling.

ARTKEL 110

Regional och lokal utveckling

Parterna ska sträva efter att stärka sitt samarbete om regional och lokal utveckling, i syfte att bidra till ekonomisk utveckling och minska regionala obalanser. Gränsöverskridande, transnationellt och interregionalt samarbete ska ägnas särskild uppmärksamhet.

I detta samarbete ska vederbörlig hänsyn tas till prioriterade områden med anknytning till gemenskapens regelverk på området regional utveckling.

ARTIKEL 111

Reform av den offentliga förvaltningen

Samarbetet på detta område ska syfta till att främja utvecklingen av en effektiv och ansvarig offentlig förvaltning i Bosnien och Hercegovina med utgångspunkt i det reformarbete som hittills utförts på detta område. Samarbetet på detta område ska främst inriktas på institutionell uppbyggnad i enlighet med de krav som fastställs i det europeiska partnerskapet och ska bl.a. omfatta sådana aspekter som utveckling och tillämpning av öppna och opartiska rekryteringsförfaranden, personalförvaltning och karriärutveckling inom offentlig förvaltning, fortbildning samt främjande av etiska principer inom offentlig förvaltning och förstärkning av den politiska beslutsprocessen. I reformarbetet kommer vederbörlig hänsyn att tas till finanspolitiska hållbarhetsmål, däribland till aspekter rörande budgetstrukturen. Samarbetet ska omfatta offentlig förvaltning på alla nivåer i Bosnien och Hercegovina.

AVDELNING IX

FINANSIELLT SAMARBETE

ARTIKEL 112

För att uppnå målen i detta avtal kan Bosnien och Hercegovina få ekonomiskt stöd från gemenskapen i enlighet med artiklarna 5, 113 och 115 i form av gåvobistånd och lån, även lån från Europeiska investeringsbanken. Gemenskapsstödet förutsätter att Bosnien och Hercegovina gör fortsatta framsteg i sina strävanden att uppfylla de politiska Köpenhamnskriterierna och i synnerhet att det gör framsteg när det gäller att uppfylla de specifika prioriteringarna i det europeiska partnerskapet. Hänsyn ska också tas till bedömningen i de årliga rapporterna om Bosnien och Hercegovinas framsteg. Gemenskapsstödet förutsätter också att villkoren i stabiliserings- och associeringsprocessen uppfylls, särskilt stödmottagarnas åtagande att genomföra demokratiska, ekonomiska och institutionella reformer. Stödet till Bosnien och Hercegovina ska inriktas på konstaterade behov och överenskomna prioriteringar och anpassas efter landets förmåga att absorbera och återbetala stödet och efter de åtgärder som vidtas för att reformera och omstrukturera ekonomin.

ARTIKEL 113

Finansiellt stöd i form av gåvobistånd får ges i enlighet med den berörda rådsförordningen inom ramen för ett vägledande flerårigt program som baseras på årliga handlingsprogram som gemenskapen upprättar efter samråd med Bosnien och Hercegovina.

Det finansiella stödet får omfatta alla samarbetsområden, i synnerhet rättsliga och inrikes frågor, tillnärmning av lagstiftning samt ekonomisk utveckling.

ARTIKEL 114

För att tillgängliga resurser ska kunna utnyttjas optimalt ska parterna se till att gemenskapens bidrag nära samordnas med bidrag från andra finansieringskällor, till exempel medlemsstaterna, andra länder och internationella finansiella institut.

Parterna ska för det ändamålet regelbundet utbyta information om alla biståndskällor.

AVDELNING X

**INSTITUTIONELLA OCH ALLMÄNNA BESTÄMMELSER
SAMT SLUTBESTÄMMELSER**

ARTIKEL 115

Härmed inrättas ett stabiliserings- och associeringsråd som ska ha till uppgift att övervaka tillämpningen och genomförandet av detta avtal. Det ska sammanträda på lämplig nivå med jämna mellanrum och när omständigheterna så kräver. Det ska behandla varje fråga av betydelse som aktualiseras inom ramen för avtalet samt varje annan bilateral eller internationell fråga av gemensamt intresse.

ARTIKEL 116

1. Stabiliserings- och associeringsrådet ska bestå av medlemmarna av Europeiska unionens råd och ledamöter av Europeiska kommissionen, å ena sidan, och medlemmar av Bosnien och Hercegovinas presidentråd, å andra sidan.

2. Stabiliserings- och associeringsrådet ska själv anta sin arbetsordning.

3. Medlemmarna i stabiliserings- och associeringsrådet får låta sig företrädas i enlighet med villkor som ska fastställas i arbetsordningen.

4. Ordförandeskapet i stabiliserings- och associeringsrådet ska växelvis innehas av en företrädare för gemenskapen och en företrädare för Bosnien och Hercegovina, i enlighet med bestämmelser som ska fastställas i arbetsordningen.

5. I ärenden som rör Europeiska investeringsbanken ska banken delta i stabiliserings- och associeringsrådets arbete som observatör.

ARTIKEL 117

För att målen i detta avtal ska nås ska stabiliserings- och associeringsrådet ha befogenhet att fatta beslut inom avtalets ram i de fall som föreskrivs i avtalet. Besluten ska vara bindande för parterna, som

ska vidta de åtgärder som är nödvändiga för att verkställa dem. Stabiliserings- och associeringsrådet får vid behov också utfärda rekommendationer. Det ska utforma sina beslut och rekommendationer i samförstånd mellan parterna.

ARTIKEL 118

1. Stabiliserings- och associeringsrådet ska i sitt arbete biträdas av en stabiliserings- och associeringskommitté, som ska bestå av företrädare för Europeiska unionens råd och företrädare för Europeiska kommissionen, å ena sidan, och företrädare för Bosnien och Hercegovinas presidentråd, å andra sidan.

2. Stabiliserings- och associeringsrådet ska i sin arbetsordning fastställa stabiliserings- och associeringskommitténs uppgifter, som bland annat ska vara att förbereda stabiliserings- och associeringsrådets sammanträden, och det ska också besluta om kommitténs arbetsätt.

3. Stabiliserings- och associeringsrådet får delegera sina befogenheter till stabiliserings- och associeringskommittén. Stabiliserings- och associeringskommittén ska i så fall fatta beslut i enlighet med villkoren i artikel 117.

ARTIKEL 119

Stabiliserings- och associeringskommittén får inrätta underkommittéer.

De underkommittéer som är nödvändiga för en korrekt tillämpning av avtalet ska inrättas före utgången av det första året efter den dag då avtalet träder i kraft.

En underkommitté för migrationsfrågor ska inrättas.

ARTIKEL 120

Stabiliserings- och associeringsrådet får besluta att inrätta andra särskilda kommittéer eller organ som kan biträda det i dess arbete. Stabiliserings- och associeringsrådet ska fastställa dessa kommittéers eller organs sammansättning, uppgifter och arbetsätt i sin arbetsordning.

ARTIKEL 121

Härmed inrättas en parlamentarisk stabiliserings- och associeringskommitté. Den ska vara ett forum för ledamöterna av Bosnien och Hercegovinas parlament och Europaparlamentet där de kan träffas och utbyta åsikter. Kommittén ska själv fastställa hur ofta den ska sammanträda.

Den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén ska bestå av ledamöter av Europaparlamentet och ledamöter av Bosnien och Hercegovinas parlament.

Den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén ska själv anta sin arbetsordning.

Ordförandeskapet i den parlamentariska stabiliserings- och associeringskommittén ska växelvis innehas av en ledamot av Europaparlamentet och en ledamot av Bosnien och Hercegovinas parlament, i enlighet med bestämmelser som ska fastställas i dess arbetsordning.

ARTIKEL 122

Inom ramen för detta avtal åtar sig vardera parten att se till att fysiska och juridiska personer från den andra parten, utan diskriminering i förhållande till de egna medborgarna, har tillgång till parternas behöriga domstolar och administrativa organ för att kunna försvara sina personliga rättigheter och sin äganderätt.

ARTIKEL 123

Inget i detta avtal ska hindra en part från att vidta åtgärder som

- a) den anser nödvändiga för att förhindra utlämnande av upplysningar som kan skada dess väsentliga säkerhetsintressen,
- b) rör produktion av eller handel med vapen, ammunition eller krigsmateriel eller rör forskning, utveckling eller produktion som är oundgänglig för försvarsändamål, förutsatt att åtgärderna inte försämrar konkurrensvillkoren för produkter som inte är avsedda för särskilda militära ändamål,
- c) parten anser väsentliga för sin egen säkerhet i händelse av allvarliga inre störningar som påverkar upprätthållande av lag och ordning eller under krig eller allvarlig internationell spänning som utgör ett krigshot, eller för att uppfylla förpliktelser som den har godtagit i syfte att upprätthålla fred och internationell säkerhet.

ARTIKEL 124

1. Inom de områden som omfattas av detta avtal ska, utan att detta påverkar tillämpningen av några särskilda bestämmelser i avtalet,

- (iii)a) de arrangemang som Bosnien och Hercegovina tillämpar med avseende på gemenskapen inte ge upphov till någon diskriminering mellan medlemsstaterna, deras medborgare eller deras bolag eller andra företag,
- (jjj)b) de arrangemang som gemenskapen tillämpar med avseende på Bosnien och Hercegovina inte ge upphov till någon diskriminering mellan medborgare i Bosnien och Hercegovina eller bosnisk-hercegovinska bolag eller andra företag.

2. Punkt 1 ska inte påverka parternas rätt att tillämpa bestämmelser i sin skattelagstiftning som skiljer mellan skattebetalare som har olika bostadsort.

ARTIKEL 125

1. Parterna ska vidta alla generella eller särskilda åtgärder som krävs för att de ska fullgöra sina skyldigheter enligt detta avtal. De ska se till att målen i avtalet nås.

2. Parterna är överens om att, på begäran av någondera parten, snarast via lämpliga kanaler diskutera varje fråga om avtalets tolkning eller tillämpning eller andra relevanta aspekter av förbindelserna mellan sig.

3. Var och en av parterna ska till stabiliserings- och associeringsrådet hänskjuta varje tvist om avtalets tillämpning eller tolkning. I så fall ska artikel 126 och, i förekommande fall, protokoll 6 tillämpas.

Stabiliserings- och associeringsrådet får bilägga tvisten genom ett bindande beslut.

4. Om en part anser att den andra parten har underlåtit att uppfylla någon av sina skyldigheter enligt detta avtal får den vidta lämpliga åtgärder. Innan den gör det ska den, förutom i särskilt brådskande fall, förse stabiliserings- och associeringsrådet med alla upplysningar som krävs för att grundligt undersöka situationen i syfte att finna en för båda parter godtagbar lösning.

Vid valet av åtgärder ska i första hand de åtgärder tillgripas som minst stör avtalets tillämpning. Åtgärderna ska omedelbart anmälas till stabiliserings- och associeringsrådet och på begäran av den andra parten bli föremål för samråd i stabiliserings- och associeringsrådet, stabiliserings- och associeringskommittén eller varje annat organ som inrättats med stöd av artiklarna 119 eller 120.

5. Punkterna 2, 3 och 4 ska inte på något sätt påverka eller hindra tillämpning av artiklarna 30, 38, 39, 40 och 44 eller protokoll 2.

ARTIKEL 126

1. Vid tvister mellan parterna om avtalets tolkning eller tillämpning ska endera parten inge en formell begäran till den andra parten och stabiliserings- och associeringsrådet om att den fråga tvisten gäller ska lösas.

Om en part anser att en åtgärd av den andra parten eller underlåtenhet från den andra partens sida att vidta åtgärder utgör ett brott mot den partens skyldigheter enligt avtalet, ska skälen för detta redovisas i den första partens formella begäran, där det i relevanta fall också ska anges att parten får anta åtgärder i enlighet med artikel 125.4.

2. Parterna ska försöka lösa tvisten genom att inleda samråd i god tro i stabiliserings- och associeringsrådet eller andra forum enligt punkt 3 i syfte att så snart som möjligt nå en för båda parterna godtagbar lösning.

3. Parterna ska förse stabiliserings- och associeringsrådet med alla upplysningar som krävs för att grundligt undersöka situationen.

Så länge tvisten inte är löst ska den diskuteras vid varje möte i stabiliserings- och associeringsrådet, såvida det inte har inletts ett skiljeförfarande enligt protokoll 6. En tvist ska anses vara löst när stabiliserings- och associeringsrådet har fattat ett bindande beslut enligt artikel 125.3 för att avgöra frågan eller har konstaterat att tvisten inte längre föreligger.

Om parterna kommer överens om det eller någon av dem begär det kan samråd om en tvist också hållas vid möten i stabiliserings- och associeringskommittén eller i någon annan relevant kommitté eller något annat relevant organ som inrättats med stöd av artikel 119 eller 120. Samråd får också äga rum i skriftlig form.

All information som lämnas ut under samrådet ska betraktas som konfidentiell.

4. Om parterna inte lyckas lösa tvisten inom två månader efter det att tvistlösningsförfarandet enligt punkt 1 inleddes och den fråga som tvisten gäller faller inom tillämpningsområdet för protokoll 6, får varje part hänskjuta tvisten till skiljeförfarande enligt det protokollet.

ARTIKEL 127

Detta avtal ska inte påverka de rättigheter som enskilda och marknadsaktörer garanteras genom befintliga avtal mellan en eller flera medlemsstater, å ena sidan, och Bosnien och Hercegovina, å andra sidan, förrän likvärdiga rättigheter för dessa har uppnåtts enligt detta avtal.

ARTIKEL 128

Bilagorna I–VII samt protokollen 1, 2, 3, 4, 5, 6 och 7 ska utgöra en integrerad del av avtalet.

Ramavtalet mellan Europeiska gemenskapen och Bosnien och Hercegovina om de allmänna principerna för Bosnien och Hercegovinas deltagande i gemenskapsprogram⁶, undertecknat den 22 november 2004, och bilagan till detta ska utgöra en integrerad del av detta avtal. Den översyn som avses i artikel 8 i ramavtalet ska göras inom stabiliserings- och associeringsrådet, som ska ha befogenhet att vid behov ändra ramavtalet.

ARTIKEL 129

Detta avtal ingås på obestämd tid.

Vardera parten får säga upp avtalet genom en anmälan till den andra parten. Avtalet ska upphöra att gälla sex månader efter dagen för anmälan.

Vardera parten får med omedelbar verkan avbryta tillämpningen av avtalet om den andra parten underlåter att respektera någon av avtalets grundläggande delar.

ARTIKEL 130

I detta avtal avses med *parter* gemenskapen eller dess medlemsstater eller gemenskapen och dess medlemsstater, i enlighet med deras respektive befogenheter, å ena sidan, och Bosnien och Hercegovina, å andra sidan.

ARTIKEL 131

Detta avtal ska tillämpas på de territorier där fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen är tillämpliga och i enlighet med de villkor som fastställs i dessa fördrag, å ena sidan, och på Bosnien och Hercegovinas territorium, å andra sidan.

ARTIKEL 132

Generalsekretären för Europeiska unionens råd ska vara depositarie för detta avtal.

ARTIKEL 133

Detta avtal är upprättat i två exemplar på bulgariska, danska, engelska, estniska, finska, franska, grekiska, italienska, lettiska, litauiska,

⁶ EUT L 192, 22.7.2005, s. 9.

maltesiska, nederländska, polska, portugisiska, rumänska, slovakiska, slovenska, spanska, svenska, tjeckiska, tyska, ungerska och på bosniska, kroatiska och serbiska, vilka alla texter är lika giltiga.

ARTIKEL 134

Parterna ska ratificera eller godkänna detta avtal i enlighet med sina egna förfaranden.

Ratificerings- eller godkännandeinstrumenten ska deponeras hos Europeiska unionens råds generalsekretariat.

Detta avtal träder i kraft den första dagen i den andra månaden efter den dag då det sista ratificerings- eller godkännandeinstrumentet har deponerats.

ARTIKEL 135

Interimsavtal

Om bestämmelserna i vissa delar av detta avtal, särskilt bestämmelserna om fri rörlighet för varor och de relevanta transportbestämmelserna, sätts i kraft genom ett interimsavtal mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina i avvaktan på att de förfaranden som är nödvändiga för avtalets ikraftträdande avslutas, är parterna överens om följande: vid tillämpning av bestämmelserna i avdelning IV, artiklarna 71 och 73 och protokollen 1, 2, 4, 5, 6 och 7 samt relevanta bestämmelser i protokoll 3 ska med *den dag då avtalet träder i kraft* avses den dag då interimsavtalet träder i kraft beträffande de skyldigheter som fastställs i dessa bestämmelser.

SÖ 2009: 56

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR OCH PROTOKOLL

BILAGOR

- Bilaga I (artikel 21) – Bosnien och Hercegovinas tullmedgivanden för industriprodukter med ursprung i gemenskapen
- Bilaga II (artikel 27.2) – Definition av "baby beef"-produkter
- Bilaga III (artikel 27) – Bosnien och Hercegovinas tullmedgivanden för jordbruksråvaror med ursprung i gemenskapen
- Bilaga IV (artikel 28) – Tullar som ska tillämpas på import till gemenskapen av produkter med ursprung i Bosnien och Hercegovina
- Bilaga V (artikel 28) – Tullar som ska tillämpas på import till Bosnien och Hercegovina av produkter med ursprung i gemenskapen
- Bilaga VI (artikel 50) – Etablering: Finansiella tjänster
- Bilaga VII (artikel 73) – Immateriella, industriella och kommersiella rättigheter

PROTOKOLL

- Protokoll 1 (artikel 25) – Om handel mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina med bearbetade jordbruksprodukter
- Protokoll 2 (artikel 42) – Om definition av begreppet "ursprungsprodukter" och om metoder för administrativt samarbete vid tillämpningen av bestämmelserna i detta avtal mellan gemenskapen och Bosnien och Hercegovina
- Protokoll 3 (artikel 59) – Om landtransport
- Protokoll 4 (artikel 71) – Om statligt stöd till stålindustrin
- Protokoll 5 (artikel 97) – Om ömsesidigt administrativt bistånd i tullfrågor
- Protokoll 6 (artikel 126) – Tvistlösning
- Protokoll 7 (artikel 27) – Om ömsesidiga förmånsmedgivanden för vissa viner och om ömsesidigt erkännande och skydd och ömsesidig kontroll av benämningar på viner, spritdrycker och aromatiserade viner